

Briuselis, 2023 m. kovo 1 d.
(OR. en)

6741/23

COPEN 50
DROIPEN 29
EVAL 2
JAI 200
CATS 12
EUROJUST 6
EJN 2

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Galutinė ataskaita dėl 9-ojo tarpusavio vertinimo etapo dėl tarpusavio pripažinimo teisinių priemonių laisvės atėmimo arba apribojimo srityje

Vadovaudamasis 1997 m. gruodžio 5 d. Bendrųjų veiksmų 97/827/TVR 2 straipsniu, Policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose koordinavimo komitetas (toliau – CATS) 2018 m. lapkričio 21 d. posėdyje nusprendė, kad devintasis tarpusavio vertinimo etapas bus skirtas tarpusavio pripažinimo principui.

Dėl plataus tarpusavio pripažinimo srities teisinių priemonių spektro ir plačios jų taikymo srities 2019 m. vasario 12 d. CATS posėdyje susitarta, kad atliekant vertinimą daugiausia dėmesio bus skiriama šioms tarpusavio pripažinimo priemonėms:

- Pagrindų sprendimui 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (EAO);
- Pamatiniam sprendimui 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje (toliau – laisvės atėmimo bausmės);

- Pamatiniam sprendimui 2008/947/TVR dėl teismo sprendimų ir sprendimų dėl lygtinio nuteisimo tarpusavio pripažinimo principo taikymo siekiant užtikrinti lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių sankcijų priežiūrą (toliau – lygtinio atleidimo ir alternatyvios priemonės);
- Pamatiniam sprendimui 2009/829/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo sprendimams dėl kordomųjų priemonių Europos Sąjungos valstybėse narėse kaip alternatyvos kordomajam kalinimui (ETPO).

Devintojo tarpusavio vertinimo etapo galutinę ataskaitą pirmininkaujančios valstybės narės vardu parengė Tarybos generalinis sekretoriatas, atidžiai išnagrinėjęs ir palyginęs visas anksčiau priimtas ataskaitas dėl kiekvienos valstybės narės, visų pirma pagrindinius nustatytus faktus, pagrindines išvadas ir rekomendacijas, siekiant apibendrinti ir išanalizuoti 9-ojo tarpusavio vertinimo etapo rezultatus, kad būtų galima apžvelgti priemones, kurių turi būti imtasi nacionaliniu ir ES lygmenimis siekiant sustiprinti teisinių priemonių, kurias apima šis etapas, naudojimą.

2023 m. vasario 16 d. posėdyje CATS patvirtino pirmiau nurodytą ataskaitą. Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai pranešama apie 9-ojo tarpusavio vertinimo etapo rezultatus, įtrauktus į priede pateikiamą galutinę ataskaitą.

Remiantis pirmiau nurodytų Bendrųjų veiksmų 8 straipsnio 4 dalimi, galutinė ataskaita bus pateikta ir Europos Parlamentui susipažinti.

**GALUTINĖ ATASKAITA DĖL DEVINTOJO TARPUSAVIO VERTINIMO ETAPŲ DĖL
TEISINIŲ TARPUSAVIO PRIPAŽINIMO PRIEMONIŲ LAISVĖS ATĖMIMO ARBA
APRIBOJIMO SRITYJE**

Turinys

1. SANTRAUKA	6
2. ĮVADAS.....	9
3. PAGRINDŲ SPRENDIMAS 2002/584/TVR	12
3.1. Proporcingumas	12
3.2. Nuosprendžiai <i>in absentia</i>	16
3.3. Atsisakymo pagrindai	20
3.3.1. Neprivalomi ir privalomi atsisakymo pagrindai	20
3.3.2. Dvigubas baudžiamumas	22
3.3.3. <i>Ne bis in idem</i> principas	24
3.4. Kalinimo sąlygos	26
3.5. Su vertimu raštu susiję klausimai	30
3.6. Terminai	32
4. PAMATINIS SPRENDIMAS 2008/909/TVR	35
4.1. Atsisakymo pagrindai	35
4.2. Su kalinimo sąlygomis susiję klausimai	35
4.3. Socialinės reabilitacijos vertinimas	36
4.4. Informacija, nuomonė ir sutikimas perduoti nuteistąjį	40
4.4.1. Padėtis išduodančiojoje valstybėje narėje.....	40
4.4.2. Padėtis vykdančiojoje valstybėje narėje	43

4.5. Adaptavimas ir dalinis pripažinimas.....	45
4.5.1. Adaptavimas.....	45
4.5.2. Dalinis pripažinimas	48
4.6. Su vertimu raštu susiję klausimai.....	51
4.7. Terminai.....	54
5. PAGRINDŲ SPRENDIMO 2002/584/TVR ir PAMATINIO SPRENDIMO 2008/909/TVR SĄSAJOS.....	56
6. PAMATINIAI SPRENDIMAI 2008/947/TVR IR 2009/829/TVR.....	62
6.1. Nepakankamas taikymas.....	62
6.2. Pamatinis sprendimas 2008/947/TVR.....	65
6.3. Pamatinis sprendimas 2009/829/TVR.....	67
7. HORIZONTALIEJI KLAUSIMAI.....	70
7.1. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai	70
7.1.1. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR...	70
7.1.2. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR...	72
7.1.3. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR.....	73
7.2. Kompetentingų institucijų specializacija	73
7.3. Bendradarbiavimas ir keitimasis informacija	75
7.4. Prašomo perduoti asmens arba nuteistojo pervežimas tranzitu.....	79
7.5. Bendradarbiavimas su Eurojustu ir ETT	81
7.6. Mokymas	85
7.7. Statistiniai duomenys	90

1. SANTRAUKA

Devintasis tarpusavio vertinimo etapas buvo skirtas keturioms tarpusavio pripažinimo priemonėms teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje, susijusioms su laisvės atėmimu ar apribojimu. Galutinėje ataskaitoje pateikiamos svarbiausios rekomendacijos, skirtos valstybėms narėms ir ES institucijoms bei agentūroms, siekiant toliau gerinti priemonių, kurioms vertinimo metu skiriama daugiausia dėmesio, taikymą. Šiame etape nebuvo akcentuotas joks konkretus poreikis priimti teisės aktus ES lygmeniu.

Valstybių narių teisminis bendradarbiavimas, grindžiamas **Pagrindų sprendimu 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio (EAO) ir Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR dėl laisvės atėmimo bausmių perdavimo**, praktikoje veikia gerai. Tačiau kai kuriose svarbiose srityse plėtojimo galimybių dar yra. Šių dviejų priemonių funkcinis ryšys ir tarpusavio papildomumas yra ganėtinai sudėtingi, todėl pateikiant rekomendacijas dėl šio konkretaus ryšio siekiama padidinti aiškumą visoje ES.

Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl EAO buvo aptartas ketvirtajame tarpusavio vertinimo etape, o galutinė ataskaita priimta 2009 m.¹ Atsižvelgiant į šios priemonės svarbą ir dažną jos naudojimą, taip pat į nuolat didėjančią Europos Sąjungos Teisingumo Teismui adresuojamų prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičių, šiam vertinimui pasirinktos kai kurios pagrindinės temos.

Kalbant apie atsisakymo pagrindus, vertinimo metu paaiškėjo, kad keliose valstybėse narėse kai kurie nevykdymo pagrindai, kurie Pagrindų sprendime nurodyti kaip neprivalomi, nacionalinės teisės aktuose yra privalomi. Taikant šį metodą, sumažėja faktiškai įvykdytų EAO skaičius ir trukdoma tinkamam tarpusavio pasitikėjimu grindžiamo teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose veikimui.

Pagal atitinkamą ESTT jurisprudenciją, susijusią su EAO (2021 m. balandžio 29 d. Sprendimas C- 665/20 PPU), pati vykdančioji teisminė institucija turi turėti tam tikrą diskreciją nuspręsti, ar tikslinga vykdyti EAO remiantis neprivalomo vykdymo pagrindais. Pradėjus pažeidimo nagrinėjimo procedūras, kai kurios valstybės narės šiuo metu peržiūri savo teisės aktus, įskaitant nuostatas dėl atsisakymo pagrindų.

¹ Dok. ST 8302/4/2009.

Kalbant apie pasikartojančias problemas, susijusias su proporcingumo principo taikymu, vertėtų pažymėti, kad, palyginti su ketvirtojo tarpusavio vertinimo etapo išvadomis, galima pastebėti reikšmingą pagerėjimą. Tačiau keliose valstybėse narėse vykdančiosios institucijos vis dar atlieka proporcingumo vertinimą. Dėl šio požiūrio gali būti sukurtas naujas atsisakymo perduoti pagrindas, kuris neatitiktų Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir prieštarautų tarpusavio pripažinimo ir tarpusavio pasitikėjimo principams.

Daugumoje valstybių narių vykdančiosios institucijos, vadovaudamosi ESTT jurisprudencija², atlieka konkretų nežmoniško arba žeminančio elgesio rizikos vertinimą. Kadangi valstybės narės pirmiau nurodytą ESTT jurisprudenciją taiko nevienodai arba nenuosekliai, kelios vertinimo grupės atkreipė dėmesį į tai, kad reikia ES lygmeniu patikslinti atitinkamą ESTT jurisprudenciją. Iš vertinimų taip pat matyti, kad valstybės narės, kurioms kyla problemų, susijusių su kalinimo sąlygomis, įskaitant kalinimo įstaigų perpildymą, ėmėsi iniciatyvų padėčiai pagerinti arba svarsto tokių iniciatyvų galimybę. Vertinimų kontekste pabrėžta, kad tais atvejais, kai perdavimo procedūros sustabdomos ar visiškai nutraukiamos įvertinus kalinimo sąlygas dviem etapais atsižvelgiant į išvadas bylose *Aranyosi ir Căldăraru*, valstybių narių kompetentingos institucijos turėtų stengtis, kad būtų išvengta nebaudžiamumo.

Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl laisvės atėmimo bausmių atveju, be kitų aspektų, buvo analizuojamas socialinės rehabilitacijos aspekto vertinimas, nes tai turėtų būti vienas iš mechanizmo tikslų. Vis dėlto, šis suinteresuotumas turi būti suderintas su teisingumo sistemos suinteresuotumu užtikrinti veiksmingą bausmės vykdymą vienoje iš valstybių narių.

Vertinimai taip pat parodė, kad daugumoje valstybių narių bausmės dalinio pripažinimo ir adaptavimo klausimas nekelia didelių sunkumų taikant šį pamatinį sprendimą. Tačiau sunkumų kyla dėl teisinių sistemų skirtumų, pavyzdžiui, kai kurių priemonių nesuderinamumo su vykdančiosios valstybės teise, skirtingų kriterijų ir metodų, kuriuos kiekviena valstybė narė taiko apskaičiuodama galutinę bausmę, ir paskirtų bausmių sumavimo principo. Reikia pabrėžti, kad kelios valstybės narės patiria sunkumų, susijusių su šiame pamatiniame sprendime nustatytų terminų laikymusi, todėl valstybės narės turėtų stengtis paspartinti savo sprendimų priėmimo procesą.

² Byla C-404/15 *Aranyosi ir Căldăraru*, C-220/18 *ML* ir byla C-128/18 *Dorobantu*.

Devintajame tarpusavio vertinimo etape patvirtinta, kad **pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR** taikymas su laisvės atėmimu nesusijusių bausmių atžvilgiu atitinkamai baudžiamojo proceso poteisminiame ir ikiteisminių etapuose iš esmės yra nepakankamas. Nustatytos kelios bendros priežastys: nepakankamas specialistų informuotumas bei žinios, proceso sudėtingumas bei trukmė ir mažas tarpvalstybinio poveikio bylų skaičius. Konkrečiau, nepakankamą **Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR** taikymą pirmiausia lemia dideli nacionalinių sistemų skirtumai, susiję su taikytinų lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių priemonių pobūdžiu ir trukme. Kalbant apie **Pamatinį sprendimą 2009/829/TVR**, nedažnas taikymas paprastai yra susijęs su sunkumais nustatant atvejus, kai būtų veiksminga ir tinkama išduoti Europos teisminės priežiūros orderį, nes tai nebūtinai atitinka baudžiamojo proceso tikslus. Rekomendacijomis siekiama didinti informuotumą apie šiuos du pamatinius sprendimus ir pateikti specialistams gairių bei priemonių dėl jų taikymo, siekiant skatinti ir stiprinti atitinkamą šių sprendimų taikymą.

Bendradarbiavimas su Eurojustu ir Europos teisiniu tinklu baudžiamosiose bylose (ETT) gali labai prisidėti prie veiksmingo teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose visoje ES, ypač sudėtingose tarpvalstybinio pobūdžio bylose arba kai reikia informacijos, kad būtų galima identifikuoti kitų valstybių narių kompetentingas institucijas arba tose valstybėse narėse taikytinas taisykles. Tačiau devintasis tarpusavio vertinimo etapas parodė, kad platesnis naudojimas Eurojusto ir ETT teikiama pagalba visose valstybėse narėse reikšmingai prisidėtų prie to, kad bylos būtų išnagrinėtos lengviau ir greičiau, ir galėtų dar labiau sustiprinti tarpvalstybinį teismo bendradarbiavimą ES.

2. ĮVADAS

1999 m. Tarpinės Europos Vadovų Taryba įtvirtino tarpusavio pripažinimo principą kaip teismo bendradarbiavimo ES pagrindą. 2018 m. gruodžio 7 d. išvadose „Skatinti tarpusavio pripažinimą stiprinant tarpusavio pasitikėjimą“ Taryba, *inter alia*, pabrėžė, kad reikia veiksmingiau įgyvendinti teismo tarpusavio pripažinimo priemones. Be to, savo išvadose „Europos arešto orderis ir ekstradicijos procedūros. Dabartiniai iššūkiai ir tolesni veiksmai“ Taryba, *inter alia*, pritarė tam, kad yra kę tobulinti srityse, susijusiose su Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR perkėlimu į nacionalinę teisę ir praktiniu taikymu, su tam tikrais procedūros aspektais susijusių klausimų sprendimu išduodančiojoje bei vykdančiojoje valstybėse narėse ir EAO perdavimo procedūrų stiprinimu krizės metu. Galiausiai 2019 m. gruodžio mėn. išvadose dėl alternatyvių sulaikymui priemonių Taryba paprašė Komisijos toliau gerinti ES pamatinių sprendimų dėl lygtinio atleidimo ir alternatyvių sankcijų (2008/947/TVR) ir dėl Europos teismo priežiūros orderio (2009/829/TVR) įgyvendinimą, atsižvelgiant į informaciją, surinktą devintojo tarpusavio vertinimo etapo metu.

Dėl plataus tarpusavio pripažinimo srities teismo priemonių spektro ir plačios jų taikymo srities 2019 m. vasario 12 d. CATS posėdyje susitarta, kad atliekant vertinimą daugiausia dėmesio bus skiriama šioms tarpusavio pripažinimo priemonėms:

- Pagrindų sprendimui 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (EAO);
- Pamatiniam sprendimui 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje (toliau – laisvės atėmimo bausmės);

- Pamatiniam sprendimui 2008/947/TVR dėl teismo sprendimų ir sprendimų dėl lygtinio nuteisimo tarpusavio pripažinimo principo taikymo siekiant užtikrinti lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių sankcijų priežiūrą (toliau – lygtinio atleidimo ir alternatyvios priemonės);
- Pamatiniam sprendimui 2009/829/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo sprendimams dėl kardomųjų priemonių Europos Sąjungos valstybėse narėse kaip alternatyvos kardomajam kalinimui (ETPO).

Pirmiau nurodytame CATS posėdyje taip pat susitarta, kad atliekant vertinimą daugiausia dėmesio bus skiriama tik konkretiems šių priemonių aspektams, kuriems, valstybių narių nuomone, reikėtų skirti ypatingą dėmesį, kaip išsamiai išdėstyta dok. 6333/19, ir Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl EAO ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl laisvės atėmimo bausmių teisinėms ir operatyvinėms sąsajoms.

Remiantis Pamatiniu sprendimu 2008/947/TVR dėl lygtinio nuteisimo ir alternatyvių priemonių ir Pamatiniu sprendimu 2009/829/TVR dėl Europos teisminės priežiūros orderio (ETPO), nuspręsta, kad vertinimas turi būti gana bendro pobūdžio ir jį atliekant turi būti siekiama nustatyti priežastis, dėl kurių šie abu pamatiniai sprendimai buvo taikomi tik retai.

Dėl pandemijos nebuvo įmanoma laikytis 2019 m. gegužės 13 d. CATS patvirtintos vizitų į valstybes nares tvarkos – keli vizitai vietoje buvo ne kartą atidėti, todėl užbaigti devintąjį vertinimo etapą buvo itin vėluojama. Dėl šios priežasties 2019 m. lapkričio mėn. pradėti vizitai vietoje buvo užbaigti tik 2022 m. balandžio mėn. Pagal 1997 m. gruodžio 5 d. Bendrųjų veiksmų 97/827/TVR 3 straipsnį pirmininkaujanti valstybė narė parengė ekspertų, turėsiančių atlikti vertinimus, sąrašą, grindžiamą valstybių narių paskirtų ekspertų, turinčių daug praktinių žinių srityje, kuriai taikomas vertinimas, sąrašu. Vertinimo grupes sudarė po tris nacionalinius ekspertus, kuriems padėjo vienas ar daugiau Tarybos generalinio sekretoriato darbuotojų, o keliais atvejais – stebėtojai (iš Europos Komisijos ir Eurojusto).

Devintojo tarpusavio vertinimo etapo tikslas – suteikti pridėtinės vertės numatant galimybę vizitų vietoje metu apsprastyti ne tik teisinius klausimus, bet, visų pirma, ir aktualius praktinius bei veiklos aspektus, susijusius su tuo, kaip specialistai įgyvendina tas priemones tarpvalstybinių baudžiamųjų bylų kontekste.

Šioje Tarybos generalinio sekretoriato pirmininkaujančios valstybės narės vardu parengtoje ataskaitoje apibendrinami ataskaitose dėl atskirų šalių pateikti pagrindiniai nustatyti faktai, išvados bei rekomendacijos ir suformuluojamos rekomendacijos valstybėms narėms ir ES institucijoms bei įstaigoms atsižvelgiant į rekomendacijas, kurios, remiantis ataskaitomis dėl 27 įvertintų valstybių narių, kuriose nustatyta trūkumų ir tobulintinų sričių, įvardytos kaip aktualiausios ir (arba) pasikartojančios. Ataskaitos tekste taip pat akcentuojami šio tarpusavio vertinimo etapo kontekste nustatyti kai kurie geriausios praktikos pavyzdžiai, kuriais valstybės narės gali dalytis siekdamos užtikrinti veiksmingesnį ir nuoseklesnį tarpusavio pripažinimo principo taikymą visais baudžiamojo proceso etapais visoje Sąjungoje.

Apskritai, tikimasi, kad šia veikla bus paskatinta nuosekliai ir veiksmingai įgyvendinti šį teisinių priemonių rinkinį siekiant išnaudoti visą jo potencialą ir bus sustiprintas valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimas, taip pagerinant tarpvalstybinio teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose veikimą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje.

3. PAGRINDŲ SPRENDIMAS 2002/584/TVR

3.1. Proporcingumas

Proporcingumo principas, kuris yra vienas iš svarbiausių veiksmingo bendradarbiavimo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje veiksmų, yra bendrasis baudžiamosios teisės principas, kuris nėra aiškiai nurodytas visų valstybių narių teisės aktuose: kai kuriose iš jų jis kyla iš Konstitucijos, daugiausia iš teisinės valstybės principo ir žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių apsaugos.

Bendresne prasme proporcingumo principas apima pusiausvyros tarp bet kokio kišimosi į asmens teises baudžiamojo proceso kontekste ir visuomenės interesų nustatyti ir sulaikyti nusikalstamos veikos vykdytojus užtikrinimą. Praktikoje taikant šį principą reikalaujama, kad kalinimas būtų taikomas tik su sunkiomis nusikalstamomis veikomis susijusiais atvejais. Atsižvelgiant į EAO vykdymo pasekmes prašomo perduoti asmens laisvei ir laisvo judėjimo apribojimams, svarbu, kad išduodančiosios teisminės institucijos, siekdamos nustatyti, ar EAO išdavimas yra pagrįstas, atsižvelgtų į tam tikrus veiksmus.

Proporcingumo principas yra gerai įtvirtintas ES teisinėje sistemoje, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo bei Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje ir valstybių narių nacionalinės teisės aktuose. Vis dėlto Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 2 straipsnio 1 dalyje nustatyti tik būtiniausi reikalavimai dėl Europos arešto orderio išdavimo. Toje dalyje nustatyta, kad baudžiamojo persekiojimo tikslais EAO gali būti išduotas tik už veiką, baustinę pagal išduodančiosios valstybės narės teisę laisvės atėmimo bausmę arba įkalinimą, kurio ilgiausias terminas – bent 12 mėnesių, arba EAO gali būti išduotas bausmės vykdymo tikslu, tik kai bausmės terminas yra bent keturi mėnesiai.

Bendras proporcingumo principo suvokimas suformuluotas Europos Komisijos „Europos arešto orderio išdavimo ir vykdymo vadove“, kuriame išsamiai paaiškintas proporcingumo klausimas ir kriterijai, kuriuos šiuo atžvilgiu turi taikyti išduodančiosios institucijos: nusikalstamos veikos sunkumas, tikėtina skirtina bausmė, tikimybė, kad asmuo po perdavimo bus įkalintas, ir nukentėjusiojo interesai.

Dauguma valstybių narių, veikdamos kaip išduodančiosios valstybės narės, svarsto, ar, užuot išdavus EAO, būtų galima naudoti kitas teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonės, kurios taip pat yra veiksmingos, bet ne tokios griežtos, ypač jei perduoti prašoma siekiant tyrimo metu apklausti įtariamąjį / kaltinamąjį, o ne jo baudžiamojo persekiojimo ar laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslais. Šiuo atveju galėtų būti išduotas Europos tyrimo orderis (ETO) įtariamąjo / kaltinamojo apklausos naudojant vaizdo konferenciją tikslais arba laikino perdavimo tikslais. Tai itin svarbu, kad būtų išvengta netinkamo EAO naudojimo tais atvejais, kai esama galimybių, kurios yra mažiau intervencinės, siekiant užtikrinti, kad užsienyje esantis kaltinamasis dalyvaus baudžiamajame procese išduodančiojoje valstybėje narėje, ir sulaikymas nėra absoliučiai būtinas.

Kadangi Pagrindų sprendime 2002/584/TVR proporcingumo principo teisinė apibrėžtis nenustatyta ir vieno bendro visos jurisdikcijos apimančio modelio nėra, valstybės narės šį principą taiko skirtingai, o praktikoje taikomi EAO proporcingumo vertinimo kriterijai visose valstybėse narėse yra skirtingi. Dažniausiai taikomi kriterijai yra nusikalstamos veikos sunkumas, laikotarpio po nusikalstamos veikos įvykdymo trukmė, padaryta žala, nukentėjusiojo interesai, tikėtina bausmė, susijusio asmens amžius ir elgesys, kitos bylos aplinkybės ir t. t. Vienoje vertinimo ataskaitoje akcentuotas dar vienas proporcingumo aspektas, t. y. tai, kad su EAO vykdymu susijusios finansinės išlaidos yra didelės ir turėtų būti proporcingos nusikalstamos veikos sunkumui. Kai kurios valstybės narės yra parengusios nacionalinius vadovus arba gaires, kad būtų lengviau atlikti proporcingumo vertinimą.

Kaip nurodyta keletoje devintojo vertinimo etapo ataskaitų, proporcingumo patikrinimą turėtų atlikti tik išduodančioji valstybė. Iš tiesų beveik nė viena valstybė narė, vykdydama EAO, proporcingumo nevertina. Tačiau kelių valstybių narių institucijos laikosi nuomonės, kad valstybių narių išduodančiosios institucijos ne visada teisingai įvertina proporcingumą prieš išduodamos EAO, o tai yra neproporcinga atsižvelgiant į nusikalstamos veikos sunkumą. Jos taip pat vertina proporcingumą veikdamos kaip vykdančiosios institucijos, o tam tikrais atvejais, jei mano, kad tai nepateisinama atsižvelgiant į nusikalstamos veikos sunkumą, siūlo, kad EAO būtų panaikintas arba atsisako jį vykdyti.

Vis dėlto šios valstybės narės tokius vertinimus atlieka labai retai. Kaip pabrėžta atitinkamose ataskaitose, dėl šio požiūrio gali būti sukurtas naujas atsisakymo perduoti pagrindas, kuris neatitiktų Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl EAO ir taip pat prieštarautų tarpusavio pripažinimo ir tarpusavio pasitikėjimo principams.

Dėl atsisakymo pagrindų, susijusių su ETO, pvz., jei vykdančioji valstybė narė nesutiktų, kad būtų rengiamos vaizdo konferencijos įtariamųjų / kaltinamųjų apklausai atlikti, gali kilti problemų pasirenkant, ką išduoti – EAO ar ETO.

Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad Airija ir Danija nėra susitarimo dėl Europos tyrimo orderio šalys. Todėl, jei šių valstybių narių kompetentingos institucijos nenaudoja EAO, jos turėtų prašyti teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose ir ją teikti pagal kitus dokumentus, pavyzdžiui, Europos Tarybos konvenciją dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose ir atitinkamus ES dokumentus, pavyzdžiui, 2000 m. gegužės 29 d. Konvenciją dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose.

Atsižvelgiant į tai, galima pastebėti reikšmingą pagerėjimą, palyginti su ketvirtojo tarpusavio vertinimo etapo išvadomis, kuriose proporcingumo klausimas įvardytas kaip rimta problema. Dabar daugumoje valstybių narių proporcingumo principas įgyvendinamas patenkinamai. Požiūris, kurio šiuo atžvilgiu laikomasi keliose valstybėse narėse, buvo įvardytas kaip geriausios praktikos pavyzdys ir tik kelios valstybės narės paragintos toliau plėtoti proporcingumo principą vykdant nacionalinį su EAO susijusį procesą.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos, veikdamos kaip išduodančiosios institucijos su EAO susijusiame procese, visada atliktų proporcingumo patikrinimą ir atidžiai įvertintų kiekvienos bylos aplinkybes, kad nuspręstų, ar, užuot išdavus EAO, būtų galima naudoti mažiau intervencines teisminio bendradarbiavimo priemones.*
- *Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos, veikdamos kaip vykdančiosios institucijos su EAO susijusiame procese, to, kad prašančioji valstybė narė, išduodama EAO, neatsižvelgė į proporcingumą, nelaikytų atsisakymo vykdyti EAO pagrindu.*

3.2. Nuosprendžiai *in absentia*

Pamatiniam sprendime 2009/299/TVR, kuriuo iš dalies keičiamas Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR, *inter alia*, įtraukiant 4a straipsnį, numatytas neprivalomas pagrindas atsisakyti vykdyti priimtus nuosprendžius *in absentia*, taip pat keturios išimtys, kai negalima atsisakyti vykdyti EAO, kadangi preziumuojama, kad prašomas perduoti asmuo žino apie teismo procesą.

Kai kuriose valstybėse narėse pagal nacionalinės teisės aktus neleidžiama priimti nuosprendžių *in absentia* arba jiems taikomos tam tikros sąlygos, o galimybė priimti šios rūšies nuosprendį suteikiama tik išimtiniais atvejais. Nepaisant to, šios valstybės narės, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės narės, turėjo nagrinėti bylas, kai nuosprendžiai *in absentia* buvo priimti išduodančiojoje valstybėje. Apskritai devintajame tarpusavio vertinimo etape buvo nurodyta, jog neatrodo, kad tai kliudytų taikyti Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4a straipsnį.

Be to, reikalavimai dėl nuosprendžių priėmimo prašomam perduoti asmeniui nedalyvaujant teismo procese ir kriterijai, pagal kuriuos nuosprendis klasifikuojamas kaip *in absentia*, valstybėse narėse labai skiriasi. Keliose valstybėse narėse pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus laikoma, kad pakanka kaltinamajam nurodytu adresu išsiųsti teismo šaukimą, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamas asmuo iš tikrųjų asmeniškai gauna teismo šaukimą ir žino apie teismo procesą.

Daugumos valstybių narių atveju devintajame tarpusavio vertinimo etape nebuvo akcentuota jokių didelių problemų, susijusių su nuosprendžiais *in absentia*. Tačiau esama pasikartojančių sunkumų, su kuriais susiduria dauguma valstybių narių, susijusių su:

- a) EAO formos d skirsnio, t. y. redakcijos iki Pamatinio sprendimo 2009/299/TVR įsigaliojimo, naudojimu ir aiškinimu arba neteisinga, neišsamia ar prieštaraujančia informacija dabartinėje EAO formos redakcijoje. Dauguma valstybių narių atkreipė dėmesį į tai, kad dažnai iš gauto EAO turinio neaišku, ar atsisakymo pagrindai pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnį yra taikytini, pavyzdžiui, dėl to, kad nepažymėtas atitinkamas langelis arba nepakanka pateiktų duomenų;

- b) nuosprendžio *in absentia* sąvokos ir jo charakteristikų (rungimosi principu grindžiamas nuosprendis, galutinis nuosprendis, galimybė pateikti apeliacinį skundą ir t. t.) aiškinimu. Pripažinimo procesą gali apsunkinti skirtingi teisiniai reikalavimai valstybėse narėse, susiję su nuosprendžių ir teismo šaukimų įteikimu. Kai kurių valstybių narių specialistai ir kai kurios vertinimo grupės pareiškė nuomonę, kad būtų naudinga ES lygmeniu nustatyti bendrą nuosprendžių *in absentia* traktavimo su EAO susijusio proceso kontekste praktiką;
- c) Pamatinio sprendimo 2009/299/TVR perkėlimo į valstybių narių nacionalinę teisę skirtumais, konkrečiai – su privalomu arba neprivalomu atsisakymo pagrindų pobūdžiu. Iš tiesų, kelios valstybės narės šį atsisakymo pagrindą į nacionalinę teisę yra perkėlusios kaip privalomą, nors Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4a straipsnyje jis numatytas kaip neprivalomas atsisakymo pagrindas.

Atsižvelgdamos į tai, kas išdėstyta pirmiau, vykdančiosios institucijos pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnį dažnai išduodančiosios valstybės narės prašo pateikti papildomos informacijos, kad gautų trūkstamą informaciją apie procedūras *in absentia* tose valstybėse narėse ir išsiaiškintų išsamius duomenis, susijusius su prašomo perduoti asmens dalyvavimu baudžiamajame procese. Tokie išsamūs duomenys yra susiję su tuo, kaip asmuo buvo pašauktas į teismo posėdį, ar jis jame dalyvavo, ar jam atstovavo advokatas, ar priimtas nuosprendis *in absentia* tapo galutinis, ir su teise į pakartotinį bylos nagrinėjimą. Kelios valstybės narės taip pat prašo, kad išduodančioji valstybė priimtų atitinkamus nacionalinius sprendimus.

Kaip nurodė kai kurių valstybių narių institucijos, priėmus Pamatinį sprendimą 2009/299/TVR, ypač Europos Sąjungos Teisingumo Teismui priėmus sprendimus bylose *Tupikas*³, *Zdziaszek*⁴ ir *Ardic*⁵, padaugėjo prašymų pateikti papildomos informacijos, ypač tais atvejais, kai EAO grindžiamas daugiau nei vienu teismo sprendimu. Kai kuriais atvejais tai taip pat buvo priežastis, dėl kurios buvo nesilaikyta Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnyje nustatytų laiko terminų arba padaugėjo atsisakymų vykdyti EAO.

Panašu, kad, remiantis ESTT jurisprudencija, kartais atsisakoma tais atvejais, kai pagal išduodančiosios valstybės narės nacionalinės teisės aktus pakartotinis bylos nagrinėjimas nėra leidžiamas. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės pirmiau nurodytą jurisprudenciją aiškina skirtingai, kai kuriose ataskaitose nurodyta, kad siekiant suderinto požiūrio, būtų naudinga ES lygmeniu parengti gaires.

Iš tiesų, tokių prašymų pateikti papildomos informacijos vykdymas gali užimti daug laiko ir dėl to gali būti vilkinama procedūra ir (arba) nesilaikoma terminų. Todėl būtų labai naudinga, jei išduodančiosios valstybės narės pateikta informacija dėl nuosprendžių *in absentia*, susijusi su nuteistojo žinojimu apie teismo procesą, ir kita aktuali informacija būtų išsamesnė bei tikslesnė ir prieinama nuo pat pradžių, kad nereikėtų prašyti papildomos informacijos.

Padėtis gali būti sudėtingesnė, kai galutinis sprendimas priimamas po teismo proceso, kuris vyko keliose instancijose, o asmuo kiekviename baudžiamojo proceso etape nedalyvavo. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą ESTT jurisprudenciją, susijusią su nuosprendžiais *in absentia*, svarbu atsižvelgti į kaltinamojo dalyvavimą visose baudžiamojo proceso instancijose; kai kurios valstybės narės yra pritaikiusios savo teisės aktus, kad būtų laikomasi šių nuosprendžių, o būtinybė, kad tai padarytų kitos valstybės narės, akcentuota atitinkamose vertinimo ataskaitose.

³2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie / Tadas Tupikas*, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628.

⁴2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie / Sławomir Andrzej Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629.

⁵ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas, *Samet Ardic*, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026.

REKOMENDACIJOS

- *Kaskart, kai taikomas Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4a straipsnis, nes nuosprendžiai priimami atsakovui nedalyvaujant, valstybių narių išduodančiosios institucijos EAO formos d skirsnyje turėtų pateikti aiškią ir išsamią informaciją, visų pirma apie nacionalinę sistemą, susijusią su teismo procesais in absentia, ir apie tai, kaip prašomas perduoti asmuo buvo informuotas apie teismo procesą.*
- *Europos Komisijos prašoma apsvarstyti galimybę paskelbti gaires dėl to, kaip traktuoti nuosprendžius in absentia, daugiausia dėmesio skiriant Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4a straipsnio aiškinimui ir taikymui visoje Sąjungoje, atsižvelgiant į atitinkamą ESTT jurisprudenciją, jei tikslinga surengus atitinkamas diskusijas kompetentinguose Tarybos organuose.*
- *Europos teisminio tinklo (ETT) prašoma, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, apsvarstyti galimybę savo interneto svetainėje skelbti konkrečią informaciją apie nacionalinės teisės aktus ir procedūrinius padarinius valstybėse narėse, susijusius su nuosprendžiais in absentia.*

3.3. Atsisakymo pagrindai

3.3.1. Neprivalomi ir privalomi atsisakymo pagrindai

Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 3 straipsnyje numatyti trys privalomi EAO nevykdymo pagrindai, kuriais remdamosi vykdančiosios teisminės institucijos privalo atsisakyti perduoti prašomą perduoti asmenį išduodančiajai valstybei. Šie privalomi atsisakymo pagrindai yra: amnestija, *ne bis in idem* ir baudžiamosios atsakomybės netaikymas dėl amžiaus.

4 straipsnyje numatyti septyni neprivalomi nevykdymo pagrindai, kuriais remdamosi vykdančiosios teisminės institucijos gali atsisakyti perduoti asmenį. Tačiau šiuo atžvilgiu esama skirtumų, susijusių su Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR perkėlimu į nacionalinės teisės aktus. Kai kuriose valstybėse narėse kai kurie nevykdymo pagrindai, kurie Pagrindų sprendime yra neprivalomi, nacionalinės teisės aktuose yra privalomi. Vienoje valstybėje narėje nacionalinės teisės aktuose, kuriais į nacionalinę teisę perkeliamas Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR, nedaromas skirtumas tarp privalomų ir neprivalomų atsisakymo pagrindų.

Kai kurios vertinimuose dalyvavusios ekspertų grupės, laikydamosi ketvirtąjo EAO vertinimo etapo požiūrio, kritikavo šią praktiką, pabrėždamos, *inter alia*, kad dėl jos vykdančiosios teisminės institucijos netenka galimybės kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, ar jos turėtų taikyti atsisakymo pagrindus, kai Pagrindų sprendime tokie pagrindai laikomi neprivalomais. Jos pabrėžė, kad, atsižvelgiant į atitinkamą ESTT jurisprudenciją, susijusią su EAO (2021 m. balandžio 29 d. Sprendimas C-665/20 PPU), valstybės narės turėtų turėti tam tikrą diskreciją, kad galėtų nustatyti, ar tikslinga atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį. Vis dėlto šia diskrecija naudotis turi ne teisės aktų leidėjas, o konkrečią bylą nagrinėjanti teisminė institucija.

Todėl jos pareiškė nuomonę, kad visų valstybių narių nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl privalomų ir neprivalomų atsisakymo pagrindų turėtų būti suderintos su Pagrindų sprendimu 2002/584/TVR ir todėl turėtų būti nuoseklios visoje ES.

Keliose valstybėse narėse nacionalinės teisės aktuose numatytas Pagrindų sprendime 2002/584/TVR nenurodytas atsisakymo pagrindas, taikomas, kai gali būti pažeistos ES sutarties 6 straipsnyje įtvirtintos pagrindinės teisės. Tai gali įvykti, pvz., tuo atveju, jei nuosprendis buvo priimtas proceso, kuriame buvo pažeistos žmogaus teisės ir laisvės, metu arba kai asmuo buvo nuteistas dėl jo lyties, rasės, religijos, etninės kilmės, pilietybės, kalbos, politinių įsitikinimų ar seksualinės orientacijos.

Kai kurios valstybės narės apriboja galimybę perduoti savo piliečius ir gyventojus arba taiko tokiam perdavimui tam tikras sąlygas (pvz., reikia prašomo perduoti asmens sutikimo arba išduodančiosios valstybės narės grąžinimo garantijos) vadovaudamosi daugiau, nei nustatyta Pagrindų sprendime 2002/584/TVR. Tokiais atvejais ekspertų grupės rekomendavo šioms valstybėms narėms persvarstyti šią galimybę manydamos, kad tokiais atvejais nacionalinės teisės aktai neatitinka Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR.

Vertinimo grupės pastebėjo, kad dėl tokio požiūrio išplečiama Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR taikymo sritis ir mažėja faktiškai įvykdytų EAO skaičius, o tai yra akivaizdi kliūtis tinkamam tarpusavio pasitikėjimu grindžiamam teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose. Be to, jos pabrėžė nesuderinamumą su ESTT jurisprudencija, pagal kurią vykdančiosios teisminės institucijos iš principo gali atsisakyti vykdyti tokį EAO tik remdamosi Pagrindų sprendime dėl EAO išsamiai išvardytais nevykdymo pagrindais. Taigi, nors EAO vykdymas yra taisyklė, atsisakymas jį vykdyti turėtų būti išimtis, kurią reikia aiškinti labai griežtai (C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU).

Vienoje valstybėje narėje pilietybė yra privalomas atsisakymo vykdyti EAO, išduotą siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, pagrindas, o gyvenamoji vieta yra neprivalomas atsisakymo pagrindas, o tai reiškia, kad piliečiai ir rezidentai traktuojami skirtingai. Vertinimo grupės nuomone, tai neatitinka Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalies, kurioje nustatyta, kad ir pilietybė, ir gyvenamoji vieta yra neprivalomi nevykdymo pagrindai. Reikia pabrėžti, kad kai kuriose valstybėse narėse, pradėjus pažeidimo nagrinėjimo procedūras, rengiami teisės aktai, įskaitant teisės aktus dėl atsisakymo pagrindų, bet jais neapsiribojant.

3.3.2. Dvigubas baudžiamumas

Dažnai pasitaikantis nevykdymo pagrindas (kaip neprivalomas atsisakymo pagrindas) yra dvigubas baudžiamumas, kaip nustatyta Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 1 dalyje. Tokiu atveju, jei EAO išduodamas dėl pažeidimų, kurie pagal išduodančiosios valstybės narės teisės aktus laikomi nusikalstama veika, bet pagal vykdančiosios valstybės narės teisės aktus tokia veika nelaikomi, gali būti atsisakyta perduoti asmenį, išskyrus atvejus, kai nusikalstama veika yra įtraukta į 32 nusikalstamų veikų pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 2 straipsnio 2 dalį, kurioms netaikomas dvigubo baudžiamumo tikrinimas, sąrašą.

Dažniausios nusikalstamos veikos, kurių atveju atsisakoma perduoti asmenį dėl dvigubo baudžiamumo nebuvimo, yra smulkūs nusikaltimai, su narkotikais susijusios nusikalstamos veikos ir kelių eismo taisyklių pažeidimai, nepilnamečių pagrobimas ir kt. Nors kai kurios valstybės narės nurodė, kad jos nesusiduria arba tik retai susiduria su sunkumais dėl dvigubo baudžiamumo, keliose valstybėse narėse EAO formoje išduodančiosios institucijos pateiktas nusikalstamos veikos aprašymas rodo, kad tai yra pasikartojanti problema.

Dažnai manoma, jog formoje pateiktos informacijos nepakanka, kad būtų galima nustatyti, ar veiksmas laikomas nusikalstama veika pagal vykdančiosios valstybės narės nacionalinės teisės aktus. Vykdančiosios institucijos turi nustatyti, ar nusikalstamos veikos esminiai požymiai egzistuoja pagal nacionalinės teisės aktus ir ar už ją, jeigu ji buvo įvykdyta jų teritorijoje, būtų baudžiama skiriant baudžiamąją sankciją. Jei taip, joms turėtų būti suteikta galimybė palyginti faktinį nusikalstamos veikos aprašymą, kaip nurodyta EAO formos e skirsnyje, su lygiavertės nusikalstamos veikos faktiniu aprašymu pagal konkrečią jų nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatą.

Tačiau kartais trūksta svarbios informacijos (išsamaus inkriminuojamos nusikalstamos veikos, už kurią asmuo buvo nuteistas, sudėties požymių, nusikaltimo faktinių elementų ir aplinkybių, įskaitant nusikalstamos veikos laiką ir vietą, arba įtariamo prašomo perduoti asmens dalyvavimo laipsnį, aprašymo). Nesant pirmiau minėtų elementų, kai reikalaujama atlikti dvigubo baudžiamumo tikrinimą, vykdančiosios institucijos gali prašyti pateikti papildomos informacijos pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnį, kad būtų lengviau priimti sprendimą dėl perdavimo.

Akivaizdu, kad Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 2 straipsnyje nurodytų 32 nusikalstamų veikų, kurioms netaikomas dvigubo baudžiamumo tikrinimas, atveju pakanka glaustesnio faktų aprašymo. Tačiau viena valstybė narė pranešė, kad kai kurios vykdančiosios valstybės narės vis dar tikrina dvigubą baudžiamumą net į nusikalstamų veikų sąrašą įtrauktos nusikalstamos veikos atveju, o tai neatitinka Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR.

Be to, gali kilti su pakankamos informacijos trūkumu susijusių problemų, o dėl jų – sunkumų tais atvejais, kai byla yra susijusi su keliomis alternatyviomis nusikalstamomis veikomis. Gali būti, kad už kurią nors iš nusikalstamų veikų dvigubo baudžiamumo ir nėra, tačiau, nesant pakankamos informacijos, tampa sudėtinga nustatyti, kurioms nusikalstamoms veikoms taikomas dvigubo baudžiamumo reikalavimas, taip pat vykdyti kitas bausmės dalis, susijusias su kitomis nusikalstamomis veikomis. Tokiais atvejais vykdančiosios institucijos klausia išduodančiosios valstybės, ar bausmė gali būti padalyta. Jei su tuo nesutinkama, perduoti atsisakoma.

Siekiant užtikrinti, kad vykdančiosios institucijos lengvai suprastų bylą, Komisijos paskelbto „Europos arešto orderio išdavimo ir vykdymo vadovo“ III priede pateikiamos gairės, kaip užpildyti EAO formą, įskaitant e skirsnį dėl to, kaip išsamiai apibūdinti nusikaltimą. Tokiu būdu vykdančioji institucija susidaro aiškų faktų vaizdą ir prireikus gali lengvai įvertinti dvigubą baudžiamumą ir *ne bis in idem* situacijas (žr. toliau išdėstytą poskyrį).

Vis dėlto, anot kai kurių specialistų, EAO, kuriuos atsisakyta išduoti remiantis dvigubu baudžiamumu, skaičius yra palyginti mažas, o tai rodo, kad papildomos informacijos teikimas paprastai padeda išspręsti problemas, nors tai gali būti EAO procedūrų vilkinimo veiksnys.

Kai kurios valstybės narės atkreipė dėmesį į tai, kad Eurojustas arba atitinkami ETT kontaktiniai asmenys taip pat gali padėti nustatyti dvigubą baudžiamumą.

Vienos valstybės narės institucijos nurodė, jog, panašu, kad valstybės narės taiko skirtingą praktiką, susijusią su ryšiu tarp dvigubo baudžiamumo tikrinimo ir tikrinimo, ar nėra taikomas senaties terminas; kai kuriose valstybėse narėse dvigubo baudžiamumo tikrinimas neapima tikrinimo, ar baigėsi vykdymo senaties terminas pagal vykdančiosios valstybės narės teisę, pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 4 dalį.

Vienos valstybės narės institucijos nurodė, kad kai kurios valstybės narės dvigubą baudžiamumą nagrinėja vertindamos bylą iš esmės, visapusiškai taikydamos konkrečius jų nacionalinės teisės aktuose nustatytus kriterijus, ir pabrėžė, kad ši praktika galėtų susilpninti tarpusavio pasitikėjimą ir neigiamai paveikti teisminį bendradarbiavimą visoje ES.

3.3.3. *Ne bis in idem* principas

Kai kurių specialistų nuomone, EAO, kuriuos atsisakyta išduoti remiantis *ne bis in idem* principu, nustatytu Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 3 straipsnio 2 dalyje kaip privalomu atsisakymo pagrindu, skaičius yra gana mažas, o atsisakymų išduoti EAO atvejų yra dar mažiau nei dvigubo baudžiamumo atveju.

Daugumoje valstybių narių teisminės institucijos nepatyrė jokių didelių sunkumų, susijusių su *ne bis in idem* principu. Tačiau vienas galimas sunkumas yra susijęs su „tos pačios veikos“ vertinimu. Teisiniu požiūriu vertinant sąvoką „ta pati veika“ galima remtis ne tik Pagrindų sprendimo 3 straipsnio 2 dalimi, bet ir ESTT sprendimu byloje C-261/09 (*Mantello*) bei C-665/20 PPU (Europos arešto orderis, išduotas dėl X. *Ne bis in idem*) ir Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 54 straipsniu.

Tačiau praktiniu požiūriu toks vertinimas gali kelti problemų, jei išduodančioji institucija pateikė labai nedaug išsamios informacijos apie „tą pačią veiką“, dėl kurios buvo priimtas sprendimas. Iš tiesų kai kuriais atvejais vykdančiosios institucijos turi prašyti papildomos informacijos apie faktų (pobūdis, data, vieta ir t. t.) aprašymą, kad galėtų įvertinti, ar atitinkamoje byloje turėtų būti taikomas *ne bis in idem* principas. Vis dėlto, kalbant apie dvigubą baudžiamumą, atrodo, kad šiais atvejais prašoma papildoma informacija paprastai išsprendžia problemas, su kuriomis susiduria vykdančiosios institucijos.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad atsisakymo pagrindai, kurie Pagrindų sprendime 2002/584/TVR nustatyti kaip neprivalomi, įgyvendinimo teisės aktuose nebūtų apibrėžiami kaip privalomi. Be to, laikantis atitinkamos ESTT jurisprudencijos, neturėtų būti nustatomi jokie kiti atsisakymo pagrindai, išskyrus numatytuosius pirmiau minėtame Pagrindų sprendime.*
- *Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad užpildydamos EAO formos e skirsnį jų kompetentingos išduodančiosios institucijos pateiktų išsamų ir aiškų faktinį nusikalstamos veikos aprašymą, kad būtų palengvintas galimų nepripažinimo ir nevykdymo pagrindų, grindžiamų dvigubu baudžiamumu ir ne bis in idem, vertinimas.*
- *Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų kompetentingos vykdančiosios institucijos neatliktų dvigubo baudžiamumo patikrinimo, kai atitinkamos nusikalstamos veikos patenka į 32 kategorijas pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 2 straipsnį, kurių atveju dvigubo baudžiamumo tikrinimo nereikalaujama.*

3.4. Kalinimo sąlygos

Kadangi kitose, vėlesnėse, ES tarpusavio pripažinimo priemonėse kaip atsisakymo vykdyti orderį pagrindas nurodoma galima pagrindinių teisių pažeidimo rizika, į Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR šis nepripažinimo ar nevykdymo pagrindas nėra konkrečiai įtrauktas, o 12 konstatuojamojoje dalyje ir 1 straipsnio 3 dalyje pateikiama tik bendra nuoroda į pagrindines teises.

Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad tarpusavio pasitikėjimo principas, kuriuo grindžiamas teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principas, *a priori* automatiškai nepanaikina pagrindinių teisių pažeidimo rizikos, kalinimo sąlygos išduodančiojoje valstybėje narėje yra svarbus aspektas vykdant EAO procedūras.

Todėl, žvelgiant iš ESTT jurisprudencija (C-404/15 *Aranyosi ir Căldăraru*, C-220/18 *ML* ir C-128/18 *Dorobantu*) nustatytos perspektyvos ir laikantis joje nustatytų ribų, daugumoje valstybių narių vykdančiosios institucijos atlieka konkretų nežmoniško ar žeminančio elgesio rizikos vertinimą, kaip tai suprantama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje, išskirtiniais atvejais ir remdamosi dviejų etapų patikrinimu. Neturėtų būti manoma, kad pakanka sisteminės rizikos; vietoj to reikalaujama, kad reali pagrindinių teisių pažeidimo rizika būtų patvirtinta atsižvelgiant į konkrečias konkretaus atvejo aplinkybes.

Tai darydamos kompetentingos vykdančiosios institucijos atsižvelgia į patikimą informaciją apie konkrečias prastas kalinimo sąlygas išduodančiojoje valstybėje arba prastas kalinimo sąlygas konkrečiose įkalinimo įstaigose ar konkrečias prastas konkrečių kalinių grupių įkalinimo sąlygas. Tokia informacija gali būti pagrįsta: EŽTT⁶ ir ESTT priimtais sprendimais; tarptautinių organizacijų (JT ir Europos Tarybos (visų pirma Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą)) sprendimais ar ataskaitomis; ombudsmeno ir autoritetinių žmogaus teisių NVO (pvz., organizacijos „Amnesty International“, organizacijos „Human Rights Watch“ ir kt.) parengtomis ataskaitomis ir nacionalinių teismų sprendimais, taip pat išduodančiosios valstybės narės pateiktomis garantijomis.

- ⁶ *Muršić / Kroatija; Sylla ir Nollomont / Belgija; Torreggiani ir kiti / Italija; Bivolaru ir Moldovan / Prancūzija, ir kt.*

Kai kuriose ataskaitose nurodyta, kad kompetentingos vykdančiosios institucijos taip pat gali remtis informacija, gauta per įvairius ES tinklus / agentūras (Europos teisminį tinklą, Eurojustą ir Pagrindinių teisių agentūrą (FRA) ir kt.), ir konkrečiomis priemonėmis, visų pirma neseniai atnaujinta FRA kalinimo už nusikalstamas veikas duomenų baze, kuri, tikėtina, taps labai naudinga priemone teisminėms institucijoms susidūrus su problemomis dėl kalinimo sąlygų, ir FRA ataskaita „Kalinimo už nusikalstamas veikas sąlygos Europos Sąjungoje. Taisyklės ir tikrovė“ (angl. *Criminal detention conditions in the European Union: rules and reality*), kurioje išdėstyti pasirinkti minimalieji kalinimo už nusikalstamas veikas standartai.

Elementus, į kuriuos nacionalinės teisminės institucijos turi atsižvelgti dėl kalinimo sąlygų, ESTT apibrėžė savo sprendime byloje *Dorobantu* (C- 128/18) ir jie susiję su tam tikrais fiziniais įkalinimo įstaigų aspektais pagal EŽTK nustatytus standartus. Valstybės narės taip pat atsižvelgia į įvairius veiksnius, pavyzdžiui, kaliniams skirtą veiklą (rekreacinę, švietimo ir darbo infrastruktūrą), reabilitacijos programas, privatumą, galimybę naudotis natūralia šviesa, buvimo kalėjimo kameroje ir už jos ribų trukmę, įkalinimo trukmę ir t. t.

Tais atvejais, kai yra pagrįstų priežasčių manyti, kad su prašomu perduoti asmeniu įkalinimo įstaigoje gali būti elgiamasi nežmoniškai ar žeminančiai, vykdančioji teisminė institucija pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnio 2 dalį prašo būtinos papildomos informacijos apie faktines sąlygas, kuriomis atitinkamas asmuo bus kalinamas išduodančiojoje valstybėje narėje. Dėl to sprendimas dėl EAO vykdymo atidedamas, kol vykdančiosios institucijos gaus informacijos ir garantijų, leidžiančių joms atmesti prielaidą, kad esama realios nežmoniško ar žeminančio elgesio rizikos.

Dėl su kalinimo sąlygomis susijusių aplinkybių gali būti vėluojama vykdyti EAO procedūras, ypač jei kompetentinga išduodančioji institucija neturi pakankamai informacijos, kad galėtų atsakyti per pagrįstą laikotarpį. Taip gali būti tuo atveju, kai kompetencija yra decentralizuota ir reikia prašyti išduodančiosios valstybės Teisingumo ministerijos arba įkalinimo įstaigų administracijos suteikti daugiau informacijos. Jei vykdančiosios institucijos negauna prašomos informacijos ar garantijų, jos gali atsisakyti perduoti asmenį. Tačiau praktikoje atsisakymo atvejų pasitaiko labai retai.

Reikia pabrėžti, kad valstybės narės netaiko pirmiau minėtos ESTT jurisprudencijos remdamosi vienodu aiškinimu ir požiūriu. Dauguma valstybių narių *ex officio* įvertina, ar yra pagrįstų kalnimo neįmoniškomis ar žeminančiomis sąlygomis požymių, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamas asmuo sutinka būti perduotas, ar ne. Vienoje ataskaitoje vertinama valstybė narė nurodo EŽTK 6 straipsnyje įtvirtintas teises. Kitos valstybės narės kalnimo sąlygas išduodančiojoje valstybėje vertina tik tuo atveju, jei nuteistasis arba jo advokatas iškelia šį klausimą ir (arba) asmuo davė sutikimą dėl perdavimo. Kelios vertinimo grupės atkreipė dėmesį į tai, kad ES lygmeniu reikia išaiškinti ESTT jurisprudenciją šiuo klausimu.

Kaip nurodyta kai kuriose ataskaitose, įkalnimo įstaigų kokybė visoje ES neabejotinai skiriasi. Daugelio valstybių narių, kurios veikia kaip išduodančiosios institucijos, niekada nebuvo klausama apie kalnimo sąlygas jų įkalnimo įstaigose. Tokios informacijos dažnai prašoma kelių valstybių narių atveju, kai manoma, kad, kalbant apie kalnimo sąlygas, visų pirma, perpildymo problemą, dar yra ką tobulinti. Tačiau vertinimai parodė, kad kai kurios iš šių valstybių narių ėmėsi arba svarsto galimybes imtis iniciatyvų padėčiai pagerinti, kad būtų išvengta tokios situacijos, kai kitos valstybės narės atsisakytų perduoti asmenį.

Atliekant vertinimus pabrėžta, kad tais atvejais, kai perdavimo procedūros yra sustabdomos ar visiškai nutraukiamos įvertinus kalnimo sąlygas dviem etapais atsižvelgiant į išvadas bylose *Aranyosi ir Căldăraru*, valstybių narių kompetentingos institucijos turėtų stengtis, kad būtų išvengta nebaudžiamumo.

Be to, reikia pabrėžti, kad pagal atitinkamą ESTT jurisprudenciją vykdančioji valstybė neturi galimybių prašomam perduoti asmeniui suteikti platesnių pagrindinių teisių nei tos, kurios numatytos ES teisėje.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės, veikdamos kaip EAO vykdančios valstybės, turėtų užtikrinti, kad jų teisėjai ir prokurorai, dalyvaujantys EAO procedūrose, kai tikslinga, imtųsi iniciatyvos įvertinti kalinimo sąlygas išduodančiojoje valstybėje narėje, laikantis atitinkamos ESTT jurisprudencijos, o ne tik tada, kai to prašo prašomas perduoti asmuo (arba jo advokatas) ir neatsižvelgiant į jo sutikimą.*
- *Siekiant išvengti tokių situacijų, kai dėl aukštesnių nacionalinių standartų būtų atsisakoma perduoti asmenį, valstybės narės, kaip vykdančiosios institucijos EAO procedūrose, svarstydamos kalinimo sąlygas, kurios gali kelti nežmoniško ar žeminančio elgesio riziką, turėtų atsižvelgti į ESTT jurisprudenciją, laikydamosi EŽTK standartų.*

3.5. Su vertimu raštu susiję klausimai

Kai kurios valstybės narės EAO priima tik savo valstybine kalba. Tačiau praktika rodo, kad laikino suėmimo metu pateikti EAO, išverstą į vykdančiosios valstybės kalbą, kartais gali būti sudėtinga, ypač valstybėse narėse, kuriose nustatyti griežti terminai, nes per šį trumpą laiką gali būti sunku rasti vertėją. Jei išduodančioji valstybė nepateikia vertimo per nustatytą terminą, EAO procedūros gali būti nutrauktos ir prašomas perduoti asmuo gali būti paleistas, išskyrus atvejus, kai teismas nusprendžia EAO išversti savo lėšomis.

Pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 8 straipsnio 2 dalį, kiekviena valstybė narė Tarybos generaliniam sekretoriui deponuojamame pareiškime gali pareikšti, kad ji priima vertimus į vieną ar kelias kitas Europos Sąjungos institucijų oficialiąsias kalbas. Kai kurios valstybės narės taiko šią nuostatą ir taip pat priima EAO kita nei jų kalba. Tai naujas požiūris, kurio laikomasi ir naujausiose ES baudžiamosios teisės priemonėse, pavyzdžiui, ETO direktyvoje arba Reglamente dėl nutarimų įšaldyti ir konfiskuoti turtą, pagal kuriuos valstybės narės raginamos priimti dokumentus daugiau nei viena kalba.

Kai kurios valstybės narės nurodė, kad, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės, skubiais atvejais arba su sąlyga, kad būtų laikomasi abipusiškumo principo, jos priima EAO vertimą į kitą nei jų kalbą. Pastaruoju atveju vykdančioji valstybė narė gali pripažinti EAO bet kuria valstybine išduodančiosios valstybės, kuri pripažįsta EAO tos vykdančiosios valstybės valstybine kalba, kalba. Kai kurios ekspertų grupės šią galimybę laikė geriausia praktika.

Kalbų vartojimo tvarkos lankstumas ir atviras tų valstybių narių, kurios priima EAO kita nei jų kalba, požiūris yra laikomi gerosios praktikos pavyzdžiu; tokią praktiką tarp valstybių narių verta taikyti plačiau, nes ji yra labai naudinga EAO procedūrų paspartinimui.

Kelios valstybės narės, veikdamos kaip išduodančiosios valstybės, prieš įvesdamos išsiunčiamas EAO formas į SIS, išverčia jas į anglų kalbą. Tai taip pat buvo pripažinta gerosios praktikos pavyzdžiu, nes tai leidžia visada gauti visoms valstybėms narėms bendrai suprantamą versiją, nepaisant to, ar ją reikia išversti į vykdančiosios valstybės narės priimamą kalbą.

Kelių valstybių narių specialistai pareiškė, kad nors oficialioji teismo posėdžių kalba yra nacionalinė kalba, jie pageidauja gauti EAO anglų kalba, nes kartais vertimai į vykdančiosios valstybės valstybinę kalbą yra prastos kokybės. Vis dėlto EAO turi būti vėliau išverstas į baudžiamojo proceso kalbą, kad būtų galima perduoti teismui.

Keisdamosi informacija kai kurios valstybės narės prašymus pateikti papildomos informacijos apie EAO pateikia arba į tuos prašymus atsako savo kalba. Tokiais atvejais papildomos informacijos prašymas turi būti išverstas, o dėl to EAO procedūros gali užtrukti.

Kai kurios valstybės narės nurodė, kad gali kilti problemų prašant papildomos informacijos, kai tam tikros valstybės narės nedažnai vartoja plačiai suprantamas kalbas. Kelios valstybės narės tiesiogiai nesikreipia į kitų valstybių narių institucijas, tačiau kreipiasi į savo centrinės institucijas, nes jaučiasi nepatogiai vartodamos tam tikras kalbas. Kitos valstybės narės nurodė, kad išduodančiosios ir vykdančiosios institucijos gali komunikuoti kita nei atitinkamų valstybių narių valstybine kalba – šiais atvejais paprastai vartojama anglų kalba.

REKOMENDACIJA

- *Raginama, kad valstybės narės, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės, apsvarstytų galimybę laikytis lankstaus požiūrio į kalbos reikalavimus ir dažniau taikytų Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 8 straipsnio 2 dalį, kad EAO būtų priimami kitomis kalbomis nei jų valstybine kalba.*

3.6. Terminai

Valstybių narių vykdančiosios institucijos Pagrindų sprendimo 17 straipsnyje numatytų terminų paprastai laikosi tais atvejais, kai papildomos informacijos nereikia prašyti arba ji atsiunčiama tinkamu laiku.

Kai papildoma informacija yra būtina, kad kompetentingos vykdančiosios institucijos galėtų priimti sprendimą dėl perdavimo, vykdančioji teisminė institucija, remdamasi Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnio 2 dalimi, prašo pateikti trūkstamą informaciją. Paprastai nustatomas jos gavimo terminas, atsižvelgiant į poreikį laikytis to Pagrindų sprendimo 17 straipsnyje numatytų terminų.

Vis dėlto kai kuriose valstybėse narėse EAO tvarkyti reikia daug laiko dėl informacijos, susijusios su EAO, nagrinėjimo proceso, o tais atvejais, kai trūksta papildomos informacijos arba tinkamai neatsakoma į pirminiame prašyme pateiktus klausimus, gali prireikti priminimo išduodančiosioms institucijoms. Kitos galimo vėlavimo priežastys yra susijusios su nuosprendžiais *in absentia*, daugiausia dėl to, kad trūksta būtinų ir teisingų informacijos arba dėl prašymų pateikti informaciją, taip pat su bylomis, kuriose Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

Šiais atvejais, kai nesilaikoma papildomos informacijos pateikimo termino, dažnai nesilaikoma ir Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnio 3 dalyje nustatytų terminų. Kai kuriose ataskaitose buvo pažymėta, kad dėl termino nesilaikymo arba prašomos informacijos nepateikimo prašomas perduoti asmuo gali būti paleistas arba teisminė institucija gali net galutinai atsisakyti vykdyti EAO.

Daugeliu atvejų, kai vėluojama, vykdančioji valstybė narė pateikia informaciją apie vėlavimo priežastis. Kelios valstybės narės, kaip vykdančiosios institucijos, nurodė, kad jei jos negauna atsakymo po kelių priminimų, jos susisiečia su atitinkamais ETT kontaktiniais asmenimis, o skubiais ar sudėtingesniais atvejais – su savo Eurojusto nacionaliniu nariu, kad padėtų joms gauti reikiamą informaciją.

Kaip nurodyta kai kuriose ataskaitose, informacija apie vėlavimą ir numatomą laiką, kurio reikia sprendimui dėl EAO vykdymo priimti, išduodančiajai valstybei spontaniškai suteikiama retai. Tačiau ekspertų grupės laikėsi nuomonės, kad ši praktika neviseiškai atitinka Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR, nes jo 17 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad tais atvejais, kai EAO neįmanoma įvykdyti laikantis 2 arba 3 dalyje nustatytų terminų, vykdančioji teisminė institucija turi nedelsdama apie tai pranešti išduodančiajai teisminei institucijai ir nurodyti vėlavimo priežastis.

Kai kuriose ataskaitose buvo pabrėžta, kad svarbu rasti pusiausvyrą tarp, viena vertus, būtinybės skubiai vykdyti EAO ir vykdančiųjų institucijų atliekamų patikrinimų išsamumo, ir, kita vertus, poreikio suteikti išduodančiajai institucijai pakankamai laiko atsakyti į prašymą, be kita ko, galimo apskundimo proceso atveju.

Kaip nurodyta vienoje vertinimo ataskaitoje, EAO procedūros galėtų būti patobulintos, jei būtų supaprastintas valstybių narių bendradarbiavimas teikiant papildomą informaciją, susijusią su sprendimu, taip paspartinant sprendimų priėmimo procesą ir sudarant palankesnes sąlygas laikytis Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnyje nustatytų terminų.

Keliose ataskaitose buvo pažymėta, kad, nors sprendimuose bylose *Tupikas*, *Zdziaszek ir Ardic* pateiktos naudingos gairės dėl Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4a straipsnio taikymo srities nustatymo, dėl jų padidėjo papildomos informacijos, kurios konkrečiai neprašoma EAO formoje, poreikis, o dėl to neabejotinai padaugėjo prašymų pateikti papildomos informacijos ir atvejų, kai nesilaikoma Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnyje nustatytų terminų.

Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnyje nustatytų terminų nesilaikymo atvejais tik kai kurios valstybės narės praneša Eurojustui apie terminų nesilaikymą ir vėlavimo priežastis. Be to, reikia pabrėžti, kad pakartotinio reikalavimų nesilaikymo atveju pagal 17 straipsnio 7 dalį nustatyta papildoma pareiga: valstybė narė, kuri patiria nuolatinį kitos valstybės narės vėlavimą, susijusį su EAO vykdymu, turi apie tai pranešti Tarybai, kad būtų įvertinta, kaip šis Pagrindų sprendimas įgyvendinamas valstybių narių lygiu.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės, veikdamos tiek kaip išduodančiosios, tiek kaip vykdančiosios valstybės, turėtų dėti visas įmanomas pastangas savo sprendimų priėmimo procese ir atitinkamose procedūrose užtikrinti, kad, nepaisant procedūrų sudėtingumo, būtų laikomasi Pagrindų sprendime 2002/584/TVR nustatytų terminų. Šiuo tikslu rekomenduojama, kad valstybės narės, veikdamos kaip išduodančiosios valstybės, prašomą papildomą informaciją pateiktų laiku, kad būtų išvengta nereikalingo vėlavimo.*
- *Kai valstybės narės veikia kaip vykdančiosios valstybės narės pagal Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR, rekomenduojama, kad valstybės narės informuotų išduodančiąją teisminę instituciją ir Eurojustą, kai prašymas negali būti įvykdytas laikantis nustatyto termino.*

4. PAMATINIS SPRENDIMAS 2008/909/TVR

4.1. Atsisakymo pagrindai

Keliose valstybėse narėse visi arba kai kurie Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 9 straipsnyje numatyti nepripažinimo ir nevykdymo pagrindai į nacionalinę teisę buvo perkelti kaip privalomi, nors pačiame Pamatiniame sprendime visi šie pagrindai yra neprivalomi. Tie patys dėl Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR išdėstyti argumentai taikomi ir Pamatiniam sprendimui 2008/909/TVR.

Daugumoje valstybių narių dažniausi kitų valstybių narių nuosprendžių nepripažinimo arba nevykdymo pagrindai pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR yra dvigubo baudžiamumo nebuvimas; nuosprendžiai, priimti *in absentia*, ir likusio bausmės laiko trukmė yra mažesnė nei šeši mėnesiai. Kiti dažnai taikomi atsisakymo pagrindai yra šie: išduodančioji institucija nepateikė tinkamai užpildyto liudijimo; nuteistasis nėra vykdančiosios valstybės pilietis; palankesnių sąlygų socialinei reabilitacijai užtikrinimas nenustatytas dėl ryšio su vykdančiąja valstybe nebuvimo; suėjo bausmės vykdymo senaties terminas. Kitais nepripažinimo ar nevykdymo pagrindais naudojamosi rečiau.

4.2. Su kalinimo sąlygomis susiję klausimai

Kaip ir EAO procedūrų atveju, kelios valstybės narės, išduodamos liudijimą dėl kalinio perdavimo kitai valstybei narei pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, atsižvelgia į pagrindines teises, susijusias su kalinimo sąlygomis, ir įvertina, ar kalinimo sąlygos vykdančiojoje valstybėje narėje yra patenkinamos. Šiame kontekste jos remiasi ESTT jurisprudencija (ypač sprendimu byloje *Aranyosi ir Căldăraru*), kaip aiškinimo gairėmis, nors šioje jurisprudencijoje nuorodos į Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR ir nėra.

Tačiau vertinimuose nurodyta, kad praktiškai atvejai, kai perdavimas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR nebaigiamas arba nepradedamas dėl nepatenkinamų kalinimo sąlygų vykdančiojoje valstybėje, yra gana reti.

4.3. Socialinės rehabilitacijos vertinimas

Pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 9 konstatuojamąją dalį ir 4 straipsnio 2 dalį išduodančiosios valstybės kompetentinga institucija turi įsitikinti, kad vykdančiajai valstybei vykdant bausmę bus sudarytos palankesnės sąlygos užtikrinti socialinę nuteistojo asmens rehabilitaciją ir sėkmingą reintegraciją. Šis vertinimas yra vienas iš pagrindinių pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR vykdomo proceso aspektų, nes juo suteikiama galimybė platesniu mastu užtikrinti bausmės šviečiamųjų ir prevencinių tikslų įgyvendinimą.

Todėl, kaip nurodyta kai kuriose ataskaitose, išduodančiosios institucijos, sprendamos, ar prašyti perduoti bausmės vykdymą kitai valstybei narei, o vykdančiosios institucijos, sprendamos, ar sutikti su tokiu perdavimu, turėtų pakankamai atsižvelgti į nuteistojo suinteresuotumą socialine rehabilitacija. Vis dėlto, šis suinteresuotumas socialine rehabilitacija turi būti suderintas su teisingumo sistemos suinteresuotumu užtikrinti veiksmingą bausmės vykdymą vienoje iš valstybių narių.

Kelios valstybės narės taip pat pabrėžė nukentėjusiųjų teisių svarbą taikant Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR. Jų nuomone, taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad turi būti iš tiesų užtikrintas kompensavimas nukentėjusiosioms šalims, kai atitinkamas asmuo perduodamas į kitą valstybę narę, nes praktikoje nustatyta, kad tam tikrais atvejais tokių kompensacijų mokėjimas nutraukiamas, kai tik nuteistasis pradeda atlikti bausmę kitoje valstybėje narėje.

Pamatiniam sprendime 2008/909/TVR sąvoka „socialinė rehabilitacija“ neapibrėžta. Kai kuriose valstybėse narėse buvo parengtos gairės dėl konkrečių kriterijų, taikomų vertinant socialinės rehabilitacijos perspektyvas prieš išduodant liudijimą, o kitose valstybėse narėse teisėjas kiekvienu konkrečiu atveju turi įvertinti, ar perdavimas palengvintų socialinę rehabilitaciją.

Remiantis Nuteistųjų ir laisvės atėmimo bausmių perdavimo Europos Sąjungoje vadovu (2019/C 403/02), palengvintos socialinės rehabilitacijos vertinimas negali apsiriboti tik geografinio ryšio nustatymu – jis turi būti grindžiamas išsamiau kiekvieno konkretaus atvejo vertinimu.

Devintasis tarpusavio vertinimo etapas parodė, kad dauguma valstybių narių institucijų, perduodamos nuteistąjį kitai valstybei narei bausmei atlikti, atidžiai įvertina nuteistojo socialinės rehabilitacijos perspektyvas tam tikru mastu taikydamos panašius kriterijus, nors visi taikomi parametrai gali skirtis. Nors daugeliu atvejų tikėtina, kad socialinę rehabilitaciją palengvintų perdavimas kilmės valstybei narei, siekiant užtikrinti, kad taip iš tiesų ir būtų, gali prireikti atlikti bendrą kiekvieno konkretaus atvejo vertinimą.

Tai susiję su keliais konkretaus asmens padėties veiksniais ir aplinkybėmis, kuriais remiantis galima daryti pagrįstą išvadą dėl to, ar perdavimas yra tinkamas atsižvelgiant į socialinės rehabilitacijos kriterijų. Daugumoje valstybių narių ypatingas dėmesys skiriamas nuteistųjų, kuriuos galima perduoti vykdančiajai valstybei, socialinei aplinkai, t. y. socialiniams, ekonominiams, kultūriniais, kalbiniais, šeiminiams ir kitiems to asmens ryšiams su šia valstybe nare.

Kiti veiksnių, galinčių sudaryti palankias sąlygas socialinei rehabilitacijai, vertinimo kriterijai gali būti šie: asmens gyvenimo šalyje trukmė, pobūdis ir sąlygos, jo finansinė padėtis, kalba, kuria kalba asmuo, tai, ar jis turi darbą vykdančiojoje valstybėje narėje, galimybė turėti būstą.

Keliose valstybėse narėse kompetentingos institucijos remiasi kitais kriterijais, pavyzdžiui, gyvybinių interesų centro vieta, su sveikata susijusiomis aplinkybėmis, likusio bausmės laiko trukme bei lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigų galimybe ir kt. Nuteistojo nuomonė paprastai taip pat turi didelę reikšmę priimant galutinį sprendimą dėl bausmės vykdymo perdavimo.

Nacionalinėje byloje arba liudijime pateiktos informacijos gali nepakakti, kad būtų galima nustatyti, ar bausmė padėtų sudaryti palankesnes sąlygas nuteistojo socialinei reabilitacijai ir sėkmingai reintegracijai į visuomenę, todėl gali prireikti papildomos informacijos, visų pirma siekiant nustatyti asmens ryšius su valstybe nare, į kurią jis turi būti perduotas.

Šiuo tikslu Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 4 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybė išduodančiajai valstybei narei prieš išsiunčiant liudijimą ir nuosprendį pasikonsultuoti su vykdančiąja valstybe nare. Tačiau šia galimybe valstybės narės naudojasi nevienodai ir tik kelios iš jų tai daro reguliariai. Kitos valstybės narės konsultuojasi su vykdančiąja valstybe tik labai konkrečiais atvejais, pavyzdžiui, kai reikia konsultotis arba gauti išankstinį sutikimą.

Nors tokios konsultacijos nėra privalomos, išskyrus Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 4 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytus atvejus, kai kurios ekspertų grupės pareiškė nuomonę, kad išankstinės konsultacijos su vykdančiąja valstybe nare yra naudingos išduodančiajai valstybei narei siekiant gauti visą susijusią informaciją ir nuspręsti, ar išduoti liudijimą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR. Be to, tai palengvina sklandų bendradarbiavimą su vykdančiąja valstybe nare tolesniuose proceso etapuose ne tik vertinant socialinės reabilitacijos galimybę, bet ir sprendžiant kitus su perdavimu susijusius klausimus.

Remiantis Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 4 straipsnio 4 dalimi, vykdančiosios institucijos gali pateikti pagrįstas nuomones, kuriose nurodoma, kad vykdant bausmę vykdančiojoje valstybėje nebūtų sudarytos palankesnės sąlygos asmens reabilitacijai ir reintegracijai į visuomenę, ir siūsti jas išduodančiosioms institucijoms. Tačiau devintasis tarpusavio vertinimo etapas parodė, kad tokios nuomonės nėra teikiamos labai dažnai. Be to, reikėtų nurodyti, kad jei tokia nuomonė gaunama, ji nėra privaloma išduodančiosios valstybės narės institucijai ir ne visada lemia liudijimo panaikinimą.

REKOMENDACIJOS

- *Raginama, kad visos valstybės narės, veikdamos kaip išduodančiosios valstybės narės, užtikrintų, kad jų kompetentingos institucijos kuo geriau pasinaudotų Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 4 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybe konsultuotis su vykdančiąja valstybe nare, siekiant surinkti atitinkamą informaciją apie faktines nuteistojo, kuris gali būti perduotas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, socialinės reabilitacijos perspektyvas.*

4.4. Informacija, nuomonė ir sutikimas perduoti nuteistąjį

Nuosprendžio ir liudijimo perdavimo kitai valstybei narei procesą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR gali inicijuoti išduodančioji valstybė *ex officio* arba vykdančiosios valstybės ar nuteistojo prašymu. Tačiau kelios valstybės narės tokio proceso neinicijuoja, jei nuteistasis arba vykdančioji valstybė to neprašo, arba inicijuoja jį tik tada, kai nuteistasis sutinka su perdavimu.

Vertinimo ataskaitose pabrėžiama, jog neatrodo, kad ši praktika atitiktų Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dvasią, ir kad kompetentingos išduodančiosios institucijos, siekdamos palengvinti nuteistojo socialinę rehabilitaciją, kai taikytina, turėtų apsvarstyti galimybę pradėti tokį procesą *ex officio*.

Vienoje valstybėje narėje galima siekti, kad laisvės atėmimo bausmė būtų pripažinta ir vykdoma netgi tokiu ankstyvu etapu kaip apklausiant įtariamąjį arba netgi rengiantis teismo posėdžiui; ekspertų grupė manė, kad tai naudinga. Jų nuomone, tokia praktika galėtų būti patvirtinta kitose valstybėse narėse, kad nuo pat proceso pradžios ir dalyvaujant advokatui, kuris galėtų paaiškinti Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR ir teisminių institucijų teikiamas galimybes, o prireikus, ir dalyvaujant vertėjui žodžiu, įtariamasis galėtų priimti labiau pagrįstą sprendimą dėl to, ar jam perdavimas būtų naudingas.

4.4.1. Padėtis išduodančiojoje valstybėje narėje

Vertinimuose pabrėžiama, kad nuteistieji, kurie yra kitos valstybės narės piliečiai arba kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jie buvo nuteisti, nebūtinai žino apie savo teisę būti perduotiems atlikti bausmę savo pilietybės ar įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje arba kitoje valstybėje narėje. Todėl daugumoje valstybių narių su Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR susijusiuose procesuose atitinkamiems asmenims, kol jie būna sulaikyti, pranešama apie jų galimybę būti perduotiems kitai valstybei narei, apie procedūras, kurių reikia laikytis šiuo tikslu, ir apie tokio perdavimo teisinės pasekmės, pavyzdžiui, specialiąją taisyklę.

Daugumoje valstybių narių tai daroma raštu, naudojant atitinkamą formą arba lankstinuką – vis dėlto ši informacija visomis ES oficialiosiomis kalbomis dažnai nebūna prieinama. Kaip nurodyta keliose ataskaitose, pateikti tokią informaciją visomis kalbomis būtų patartina, kad atitinkamas asmuo galėtų ją suprasti. Kalbant apie vieną valstybę narę, kurioje kaliniai informuojami tik žodžiu, tačiau informacija raštu jiems nepateikiama, vertinimo grupė pabrėžė, kad informacijos žodžiu nepakanka ir kad visi kaliniai apie galimybę atlikti bausmę kitoje valstybėje narėje ir apie atitinkamą perdavimo procedūrą turėtų būti informuojami raštu.

Tuo pačiu tikslu taip pat buvo pabrėžta, kad atsižvelgiant į tai, kad kaliniai su proceso teise paprastai nebūna susipažinę, turėtų būti užtikrinta, kad tokia informacija būtų aiški ir prieinama, nes tai pagerintų kalinio supratimą apie Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR suteikiamas galimybes. Viena vertinimo grupė pasiūlė, kad visose valstybių narių įkalinimo įstaigose kaliniams galėtų būti išdalytas ES standartinis informacinis biuletenis visomis ES kalbomis.

Pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 6 straipsnio 3 dalį pagal procedūrą, kurios turi laikytis išduodančiosios valstybės narės, reikalaujama, kad visais atvejais, kai nuteistasis tebėra jų teritorijoje ir yra priimtas galutinis nuosprendis, asmeniui taip pat suteikiama galimybė išdėstyti savo nuomonę dėl to, ar jis sutinka su perdavimu, net jei jo sutikimas nebūtinai. Procedūra, pagal kurią nuteistasis gali pareikšti savo nuomonę, valstybėse narėse skiriasi ir gali būti rašytinė ir (arba) žodinė; tačiau jei nuteistojo nuomonė pateikiama žodžiu, paprastai ji užfiksuojama rašytiniame dokumente. Vienoje ataskaitoje nurodyta, kad dažnai praktikoje gali būti sunku pakartotinai patikrinti nuteistojo pateiktą informaciją (pokalbiai su šeima, kaimynais, darbdaviu).

Nuteistojo nuomonė yra svarbi priimant sprendimą išduoti liudijimą ar jo neišduoti. Paprastai į šią nuomonę tinkamai atsižvelgiama kartu su kitais bylos elementais ir teisiniais reikalavimais, nors ji nėra lemiamą priimant sprendimą dėl perdavimo.

Pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 6 straipsnio 1 dalį turi būti gautas nuteistojo sutikimas, išskyrus 6 straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus, t. y. jeigu asmuo, kurį galima perduoti, yra valstybės narės, į kurią jis būtų perduotas arba būtų deportuotas remiantis deportavimo orderiu, pilietis, arba jis pasislėpė toje valstybėje narėje ar į ją sugrįžo, kol jo atžvilgiu vykdomas baudžiamasis persekiojimas ar kol jis nuteisiamas išduodančiojoje valstybėje narėje. Vienoje valstybėje narėje tais atvejais, kai nuteistasis prašo pradėti liudijimo perdavimo kitai valstybei narei procedūrą, daroma prielaida, kad sutikimas dėl perdavimo yra neatsiejamas nuo tokio prašymo. Vertinimo grupės nuomone, taikant šią praktiką, atrodo, neatsižvelgiama į tai, kad Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR reikalaujama, kad nuteistieji būtų aiškiai davę sutikimą ir būtų informuoti apie tokio sutikimo teisinės pasekmes.

Kai kuriose ataskaitose buvo pažymėta, kad tais atvejais, kai nuteistasis, panaikinus jam skirtos bausmės vykdymą, turi būti deportuotas į pilietybės valstybę narę remiantis išsiuntimo iš šalies arba deportavimo orderiu, liudijimas perduodamas pilietybės valstybei narei, neatsižvelgiant į tai, ar nuteistasis sutinka su perdavimu, ar ne.

Pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 6 straipsnio 4 dalį kompetentingos išduodančiosios institucijos turi informuoti nuteistąjį jam suprantama kalba apie sprendimą perduoti nuosprendį ir liudijimą vykdančiajai valstybei, naudodamos to Pamatinio sprendimo II priede pateiktą standartinį pranešimą. Jei nuteistasis to sprendimo priėmimo metu yra vykdančiojoje valstybėje narėje, ta forma perduodama vykdančiajai valstybei narei, kuri atitinkamai turi informuoti nuteistąjį.

Nors Pamatiniame sprendime 2008/909/TVR nenumatyta galimybė pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis sprendimui dėl bausmės vykdymo perkėlimo apskūsti, kai kurios valstybės narės tokią galimybę numato savo nacionalinėje teisėje.

4.4.2. Padėtis vykdančiojoje valstybėje narėje

Kai nuteistasis nėra vykdančiojoje valstybėje narėje (nebent jis jau buvo išklausytas išduodančiojoje valstybėje), vykdančioji valstybė dažniausiai pasikliauja išduodančiąja valstybe ir tikisi, kad ji raštu pateiks nuteistojo nuomonę ir, kai prašoma, sutikimą dėl siūlomo perdavimo. Tačiau kelios vykdančiosios valstybės narės tiesiogiai raštu prašo nuteistojo pateikti nuomonę ir duoti sutikimą.

Kai nuteistasis yra vykdančiojoje valstybėje narėje, visos valstybės narės turi procedūrinę tvarką, kuri taikoma siekiant gauti nuteistojo nuomonę ir, kai prašoma, sutikimą dėl perdavimo. Daugumoje valstybių narių nuteistasis arba asmuo, atsakingas už pagalbą ar atstovavimą nuteistajam, jeigu pastarasis yra nepilnametis arba jam taikoma teisinė apsauga, bus šaukiamas į teismo posėdį savo nuomonei pateikti, ir, jei prašoma, savo sutikimui duoti. Jiems padės advokatas ir, jei reikia, vertėjas žodžiu. Kai kuriose kitose valstybėse narėse ši procedūra vykdoma raštu.

Nepriklausomai nuo to, ar valstybė narė veikia kaip išduodančioji ar vykdančioji valstybė narė, ji turi pranešti asmeniui apie visus kompetentingos institucijos priimtus teismo sprendimus, naudodama Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR II priede pateiktą pranešimo formą. Jei asmuo tebėra išduodančiojoje valstybėje, sprendimą jam siunčia vykdančiosios institucijos per tos valstybės kompetentingą instituciją arba tiesiogiai. Valstybės narės plačiai naudoja Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR II priedu.

Keliose ataskaitose nurodyta, kad sprendimą dėl laisvės atėmimo bausmės pripažinimo ir vykdymo vykdančiojoje valstybėje narėje galima apskųsti pateikiant apeliacinį skundą.

REKOMENDACIJOS

- *Visos valstybės narės raginamos užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos paprastu ir prieinamu būdu informuotų nuteistąjį apie galimybę bausmę atlikti kitoje valstybėje narėje pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, atitinkamą perdavimo procedūrą ir jo teisinės pasekmes.*
- *Rekomenduojama, kad visos valstybės narės užtikrintų, kad atitinkama informacija apie perdavimą bausmei atlikti kitoje valstybėje narėje asmeniui, kuris gali būti perduotas, būtų pateikta raštu naudojant formą arba lankstinuką, pageidautina, parengtą visomis ES oficialiosiomis kalbomis, kad atitinkamas asmuo šią informaciją suprastų.*

4.5. Adaptavimas ir dalinis pripažinimas

Laisvės atėmimo bausmių pobūdis ir trukmė valstybėse narėse labai skiriasi. Dėl šios priežasties laisvės atėmimo bausmės pripažinimas ir vykdymas kitoje valstybėje narėje pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR gali apimti bausmės adaptavimą arba dalinį pripažinimą, kaip numatyta atitinkamai Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 ir 10 straipsniuose.

Remiantis devintojo tarpusavio vertinimo etapo rezultatais, galima daryti prielaidą, kad daugumoje valstybių narių bausmės dalinio pripažinimo ir adaptavimo klausimas nekelia jokių didelių sunkumų taikant Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR arba tarpusavio pripažinimo principą ir nėra kliūtis jų palengvinamojo pobūdžio vaidmeniui vykdant teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose visoje ES. Tačiau vertinime akcentuoti tam tikri svarstyliniai klausimai, kaip aprašyta toliau.

4.5.1. Adaptavimas

Pažymėtina, kad Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR sistema grindžiama tarpusavio pripažinimo principu, todėl Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnio 1 dalyje iš esmės numatyta, kad bausmė, atsižvelgiant į jos pobūdį ir trukmę, taikoma nuosprendį priėmusioje valstybėje. Nukrypstant nuo šios taisyklės, pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnio 2 ir 3 dalis bausmę leidžiama adaptuoti dviem konkrečiais atvejais:

- pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnio 2 dalį, tais atvejais, kai bausmės trukmė nesuderinama su vykdančiosios valstybės narės teisės sistema, nes viršija pagal tuo metu galiojusią teisę už tos pačios rūšies veikas skiriamą ilgiausią terminą. Vykdančioji valstybė narė bausmę gali adaptuoti skirdama maksimalią bausmę, taikytiną pagal jos teisės sistemą;

- pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnio 3 dalį, tais atvejais, kai bausmės pobūdis neatitinka vykdančiosios valstybės narės teisės sistemos, kompetentinga vykdančioji institucija gali ją adaptuoti pagal bausmę ar priemonę, kuri labiausiai atitinka išduodančiosios valstybės narės skirtą laisvės atėmimo bausmę. Baudžiamoji sankcija, susijusi su laisvės atėmimu, negali būti pakeista bauda ar kita pinigine bauda.

Tokiais atvejais vykdančiosios institucijos turi įvertinti, kas yra „tos pačios rūšies veika“, kaip nurodyta Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnyje, siekdamos nustatyti panašią nusikalstamą veiką, kurios objektyvūs ir subjektyvūs požymiai yra panašūs į išduodančiojoje valstybėje narėje padarytą nusikalstamą veiką, už kurią pagal savo baudžiamosios teisės sistemą tokioje pačioje situacijoje teoriškai galėtų būti skirta bausmė.

Pamatiniam sprendime 2008/909/TVR sąvoka „tos pačios rūšies veika“ nėra nei apibrėžta, nei jame nurodyta, kokios privalomos baudžiamosios teisės nuostatos turėtų būti taikomos nustatant bausmę; šiuo atžvilgiu tik daroma nuoroda į vykdančiosios valstybės teisę. Viena ekspertų grupė pabrėžė, kad skirtingos valstybės narės pasirinko skirtingus sąvokos „tos pačios rūšies veika“ aiškinimo būdus. Kai kurios valstybės narės bausmes adaptuoja atsižvelgdamos į bendrą maksimalią laisvės atėmimo bausmę pagal savo teisės aktus, o kitos – atsižvelgdamos į maksimalią bausmę už tos pačios rūšies veikas.

Visais atvejais turi būti atlikta teisinė analizė, kad būtų nustatyta, ar faktiniai nusikalstamos veikos sudėties požymiai atitinka baudžiamąjį kvalifikavimą pagal vykdančiosios valstybės nacionalinę teisę.

Vertinimas parodė, kad valstybės narės, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės narės, pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnį įvertina, kas gali būti laikoma tos pačios rūšies veika, taikydamos panašius kriterijus, pavyzdžiui, nusikalstamos veikos sudėties požymius, nusikaltimo rūšį ir bausmės trukmę, liudijime nurodytus bylos faktus ir nusikalstamos veikos teisinę kvalifikaciją pagal išduodančiąją valstybę.

Vis dėlto atrodo, kad Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 8 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „tos pačios rūšies veika“ gali sukelti sunkumų, kai liudijime pateikta informacija apie nusikalstamą veiką (h skirsnis) neatitinka nuosprendžio arba kai liudijime pateiktas aprašymas ar liudijime aprašyti faktai yra neaiškūs arba nepakankami, kad būtų galima nustatyti lygiavertį faktų kvalifikavimą. Tokiais atvejais vykdančioji valstybė gali paprašyti išduodančiosios valstybės narės pateikti papildomos informacijos arba nuosprendžio kopijos.

Kai kuriose vertinimo ataskaitose nurodyta, kad išankstinės išduodančiųjų ir vykdančiųjų institucijų konsultacijos gali būti naudingos siekiant išvengti liudijimų panaikinimo dėl adaptavimo reikalavimų vykdančiojoje valstybėje narėje bet kuriuo procedūros etapu (atitinkamo teismo sprendimo pripažinimo, vykdymo arba perdavimo vykdyti kitai valstybei narei) pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR.

Kai kuriose ataskaitose paminėta, kad dėl nacionalinių sistemų skirtumų, kiek tai susiję su kompetentingomis institucijomis, psichiatrinio gydymo privalomu pobūdžiu ar izoliavimo trukme, dažnai kyla problemų dėl bausmių, kuriomis skiriama psichiatrinė ar sveikatos priežiūra ir kurios yra siejamos su laisvės apribojimu, bet nėra laikomos įprastu laisvės atėmimu, adaptavimo.

Kai kuriose ataskaitose buvo pabrėžta, kad gali kilti problemų, susijusių su likusios atliktinos bausmės dalies apskaičiavimu, nes įvairios teisės sistemos skiriasi ir jų apskaičiavimo metodai gali skirtis. Kai kurios valstybės narės laisvės atėmimą apskaičiuoja metais ir mėnesiais, o kitos – dienomis; dėl to sunkiau apskaičiuoti tikslią bausmės ar likusios atliktinos bausmės dalies trukmę. Tokiais atvejais išduodančiųjų institucijų gali būti prašoma pateikti papildomos informacijos. Nepaisant tokių sunkumų, atsisakymas dėl šių pagrindų vis dėlto tebėra išimtinis.

Be pirmiau minėtų klausimų, dauguma valstybių narių nepranešė apie jokių kitų praktinius sunkumus šioje srityje. Iš tiesų, kai kurios valstybės narės nebuvo susidūrusios su poreikiu adaptuoti baudmę, nes jos trukmė ar pobūdis buvo nesuderinami su jų nacionaline teise, arba su tokiomis situacijomis buvo susidūrusios tik nedaugeliu atvejų. Dauguma valstybių narių retai susidūrė su atvejais, kai liudijimai buvo panaikinti dėl pernelyg švelnios baudmės.

4.5.2. Dalinis pripažinimas

Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 10 straipsnyje nurodyta, kad jei vykdančiosios valstybės narės kompetentinga institucija mano, jog tikslinga apsvarstyti nuosprendžio pripažinimą ir baudmės vykdymą iš dalies, ji, prieš nusprendama atsisakyti pripažinti visą nuosprendį ir vykdyti visą baudmę, gali pasikonsultuoti su išduodančiosios valstybės narės kompetentinga institucija, kad būtų pasiektas susitarimas. Kompetentingos išduodančiosios ir vykdančiosios institucijos, atsižvelgdamos į konkrečias bylos aplinkybes, gali susitarti dėl dalinio nuosprendžio pripažinimo ir baudmės vykdymo, jei dėl to nebūtų sugriežtinta baudmė.

Nepasiekus bendro sutarimo dėl išduodančiąją instituciją tenkinančio sprendimo, išduodančioji institucija gali priimti galutinį sprendimą panaikinti liudijimą, jei ji mano, kad baudmė nebus tinkamai atlikta.

Devintasis tarpusavio vertinimo etapas parodė, kad daugumoje valstybių narių dalinis pripažinimas nėra dažnas. Tik kelios valstybės narės pranešė apie atvejus, kai išduodančiosios valstybės narės paskirtos baudmės buvo pripažintos iš dalies. Nepaisant to, kad trūksta praktinės patirties šiuo klausimu, atrodo, kad specialistai žino apie procedūrą, kurios reikia laikytis pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 10 straipsnį, įskaitant galimas konsultacijas su išduodančiosios valstybės narės kompetentingomis institucijomis ir poreikį su jomis susitarti dėl dalinio pripažinimo ir vykdymo sąlygų, su sąlyga, kad baudmė nebus sugriežtinta.

Paprastai nei nacionalinės teisės aktuose, nei kituose oficialiuose aktuose nenustatyta konkrečių kriterijų, kaip nuspręsti, ar nuosprendį pripažinti ir bausmę vykdyti tik iš dalies, t. y. kaip įvertinti, ar tai įmanoma, ar ne, į ką šiuo tikslu reikėtų atsižvelgti arba kokiais atvejais teisminės institucijos turėtų arba neturėtų panaikinti liudijimo. Toks vertinimas iš esmės paliekamas kompetentingos institucijos nuožiūrai.

Dažnai nuosprendžių dalinis pripažinimas taikomas tais atvejais, kai asmuo buvo nuteistas už vienu metu įvykdytų nusikalstamų veikų daugetą, sprendimas dėl veikos priimamas atskirai, o sąlygos tenkinamos tik dėl kai kurių nusikalstamų veikų, kai už vieną ar daugiau nusikalstamų veikų vykdančiojoje valstybėje nebaudžiama. Taip gali būti visų pirma nusikalstamų veikų (pavyzdžiui, susijusių su finansais, narkotikais, kelių eismo taisyklių pažeidimais ir kt.), kurios kai kuriose valstybėse narėse priklauso administracinių institucijų kompetencijai, atveju.

Siekiant įvertinti, ar dalinis pripažinimas vykdančiojoje valstybėje yra priimtinas arba ar liudijimas turėtų būti panaikintas, svarbu, kad išduodančioji valstybė įsitikintų, ar po dalinio pripažinimo bausmė būtų sutrumpinta. Kaip pabrėžta kai kuriose ataskaitose, retais atvejais, jei šis sutrumpinimas laikomas reikšmingu, dėl dalinio pripažinimo liudijimas gali būti panaikintas.

Kelios valstybės narės atkreipė dėmesį į tam tikrus sunkumus, kylančius dėl teisės sistemų skirtumų. Jos daugiausia nurodė kai kurių priemonių nesuderinamumą su vykdančiosios valstybės teise, skirtingus kriterijus ir metodus, kuriuos kiekviena valstybė narė taiko apskaičiuodama galutinę bausmę, ir paskirtų bausmių sumavimo principą. Taip gali atsitikti, kai viena iš pagrindinių bausmių yra susijusi su elgesiu, kuris vykdančiojoje valstybėje nėra kriminalizuojamas, ir vėliau gali būti sunku nustatyti, kuri bausmės dalis buvo skirta už tą konkrečią nusikalstamą veiką, todėl gali prireikti išsamios informacijos apie už nusikalstamų veikų daugetą skiriamos bausmės nustatymą.

Dauguma valstybių narių pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 10 straipsnio 1 dalį nustatyto konsultacijų proceso metu nesusidūrė su dideliais sunkumais; dažnai išduodančioji ir vykdančioji valstybės susitaria dėl nuosprendžio dalinio pripažinimo ir bausmės vykdymo. Tačiau iškilus šio proceso sunkumams, juos galima išspręsti tarpininkaujant Eurojustui arba ETT kontaktiniams asmenims.

REKOMENDACIJOS

- *Tais atvejais, kai visiškai pripažinti bausmę pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR neįmanoma, valstybės narės, veikiančios kaip išduodančioji ir vykdančioji valstybės, raginamos užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos rengtų konsultacijas pagal šio pamatinio sprendimo 10 straipsnio 1 dalį, kad būtų pasiektas susitarimas dėl galimybės iš dalies pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, nes tai gali palengvinti tarpusavio pripažinimą.*
- *Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos, veikdamos kaip išduodančiosios institucijos pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR vykdomame procese, pildydamos liudijimo h punktą parengtų kuo išsamesnį ir tikslesnį faktų patvirtinimą, kad, kai tikslinga, būtų papildyta nuosprendyje pateikta informacija, siekiant išvengti bet kokių sunkumų vykdančiosioms institucijoms vertinant nusikalstamą veiką.*

4.6. Su vertimu raštu susiję klausimai

Pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR dokumentai, kurie turi būti perduoti vykdančiajai valstybei narei siekiant pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, yra: liudijimo kopija, nuosprendžio kopija ir liudijimo vertimas į vykdančiosios valstybės narės valstybinę (-es) kalbą (-as) arba, kai taikytina, į oficialią Sąjungos kalbą, kuri yra priimtina tai valstybei narei.

Pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 23 straipsnio 2 dalį iš principo nuosprendžio vertimo nereikalaujama; atitinkamai kelių valstybių narių teisės aktuose nereikalaujama, kad nuosprendžiai būtų išversti.

Pagal šios nuostatos 3 dalį tik tos valstybės narės, kurios deponavo deklaraciją Tarybos generaliniame sekretariate, gali, kaip vykdančiosios valstybės, tais atvejais, kai jos mano, kad liudijimo turinys yra nepakankamas sprendimui dėl bausmės pripažinimo ir vykdymo priimti, prašyti, kad prie nuosprendžio ar esminių jo dalių būtų pridėtas vertimas į jų valstybinę kalbą. Tokio pranešimo nepateikusios valstybės narės, kai vertimo reikalaujama (t. y. sudėtingesniuose nuosprendžiuose), jį gali organizuoti nesikreipdamos į išduodančiąją valstybę narę.

Tokiais atvejais, nors nuosprendžio vertimo iš išduodančiosios valstybės neprašyta, pagal kai kurių valstybių narių baudžiamojo proceso teisės aktus teismo procese privaloma vartoti valstybinę kalbą. Todėl praktiškai kai kurių valstybių narių kompetentingos institucijos mano, kad nuosprendžio vertimas yra pageidautinas, ir dažnai jo prašo arba, jei jo negauna iš išduodančiosios valstybės narės, dažnai pasirūpina, kad nuosprendis būtų išverstas savo pačių sąskaita.

Gali būti laikoma, kad išsamus nuosprendžio vertimas yra būtinas tais atvejais, kai liudijimo turinys atrodo nepakankamas sprendimui dėl bausmės vykdymo priimti, ir reikia išsamiau išnagrinėti galimus atsisakymo pagrindus arba tai, ar reikia adaptuoti bausmę. Be to, kai kurios valstybės narės taip pat prašo išversti visus patvirtinamuosius dokumentus.

Tokiais atvejais gali vykti abiejų valstybių narių kompetentingų institucijų konsultacijos, kurių metu gali būti pasiektas kompromisas atsižvelgiant į skirtingus kitos valstybės narės teisės aktus. Išduodančiosios valstybės narės gali būti paprašyta pateikti tik atitinkamų nuosprendžio dalių (t. y. nusikalstamų veikų nagrinėjimo ir teismo atliktų vertinimų, susijusių su bausmės pasirinkimu ir trukme) vertimą arba pateikti nuosprendžio santrauką, o ne visą nuosprendį, nes visų nuosprendžių vertimas paprastai yra brangus ir užtrunka daug laiko. Tokia tvarka gali padėti sutaupyti laiko ir užtikrinti, kad nebūtų skiriama nebūtinų išteklių.

Akivaizdu, kad tais atvejais, kai pateikiamas prašymas dėl nuosprendžio ir, kai tinkama, patvirtinamųjų dokumentų vertimo, kai kurios valstybės narės dažnai nesilaiko nustatytų terminų, o to rezultatas – sprendimo pripažinti ir vykdyti nuosprendį atidėjimas.

Kelios vykdančiosios valstybės narės paprastai nereikalauja nuosprendžio ir papildomų dokumentų vertimo į savo kalbą ir (arba) priima jį anglų kalba – ekspertų grupės tai laikė gerosios praktikos pavyzdžiu.

Kelios išduodančiosios valstybės narės vykdančiajai valstybei narei paprastai perduoda nuosprendį ir liudijimą, išverstą į tai valstybei narei priimtina kalbą, nors to nereikalaujama ir nepriklausomai nuo to, ar yra konkretus prašymas, o tai taip pat yra geras būdas palengvinti ir paspartinti procesą.

Kai kuriais atvejais, kai gautas liudijimas nėra išverstas arba nėra pateiktas sprendimo ar jo esminių elementų vertimas, o tų dokumentų turinio nepakanka sprendimui priimti, vykdančiosios valstybės kompetentingos institucijos gali atsisakyti pripažinti kitos valstybės narės nuosprendį, kuriuo skiriama laisvės atėmimo bausmė, ir procedūra nutraukiama.

REKOMENDACIJOS

- *Veikdamos kaip vykdančiosios valstybės narės pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos prašymus išversti visus nuosprendžius teiktų tik tais atvejais, kai jos mano, kad liudijimo turinio nepakanka sprendimui dėl baudmės vykdymo priimti, ir, kai tinkama, pasikonsultavusios su išduodančiųjų valstybių kompetentingomis institucijomis, siekdamos įvertinti, ar pakaktų išversti tik esmines nuosprendžių dalis pagal Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 23 straipsnio 3 dalį.*

4.7. Terminai

Kelios valstybės narės, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės, patiria sunkumų laikydamosi Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 12 straipsnio 2 dalyje nustatyto 90 dienų termino, kiek tai susiję su sprendimu dėl nuosprendžio pripažinimo ir bausmės vykdymo.

Devintasis tarpusavio vertinimo etapas parodė, kad iššūkių, susijusių su tuo, kad atitinkamos vykdančiosios institucijos atsakymus pateiktų laiku, kyla ypač tais atvejais, kai liudijime trūksta informacijos arba reikia patikslinti tam tikrus aspektus (daugiausia susijusius su paskirta bausme, trūkstamais dokumentais, neišsamiais nuteistojo tapatybės duomenimis ir t. t.), arba reikia dokumentų vertimo. Dėl šių problemų dažnai vėluojama ir gali būti nesilaikoma Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 12 straipsnio 2 dalyje nustatytų terminų.

Tai gali būti ypač aktualu tais atvejais, kai liudijimas susijęs su keliais nuosprendžiais arba nuosprendis apima kelias nusikalstamas veikas, nes procesas užtruks ilgiau dėl dalyvaujančių institucijų skaičiaus ir atskirų apeliacinių skundų, kuriuos galima pateikti. Tai nebūtinai yra konkreti problema keliose valstybėse narėse, kuriose teisių gynimo priemonių pateikimo terminai yra gana trumpi. Sunkumų laikytis terminų gali kilti ir tada, kai bausmę reikia adaptuoti.

Kai laikytis Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 12 straipsnio 2 dalyje nustatyto termino neįmanoma, vykdančiosios valstybės narės turėtų nedelsdamos pranešti išduodančiajai valstybei narei apie nustatytų terminų nesilaikymo priežastis ir numatomą laiką, kurio reikia galutiniam sprendimui priimti, tačiau praktiškai tai daro ne visos valstybės narės.

Kai kuriais atvejais, remiantis devintojo tarpusavio vertinimo etapo rezultatais, tai nulėmė tai, kad liudijimas buvo panaikintas dėl neišvengiamo (lygtinio) nuteistojo paleidimo arba todėl, kad nuteistasis jau buvo paleistas.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės, veikdamos tiek kaip išduodančiosios, tiek kaip vykdančiosios valstybės, turėtų dėti visas įmanomas pastangas savo sprendimų priėmimo procese, kad, nepaisant procedūrų sudėtingumo, būtų laikomasi Pamatiniame sprendime 2008/909/TVR nustatytų terminų. Šiuo tikslu rekomenduojama, kad valstybės narės, veikdamos kaip išduodančiosios valstybės, prašomą papildomą informaciją pateiktų laiku, kad būtų išvengta nereikalingo vėlavimo.*
- *Kai prašymas negali būti įvykdytas per Pamatiniame sprendime 2008/909/TVR nustatytą terminą, rekomenduojama, kad valstybės narės, veikdamos kaip vykdančiosios valstybės narės, informuotų išduodančiąją teisminę instituciją, nurodydamos vėlavimo priežastis ir numatomą laiką, kurio reikia galutiniam sprendimui priimti.*

5. PAGRINDŲ SPRENDIMO 2002/584/TVR IR PAMATINIO SPRENDIMO 2008/909/TVR SĄSAJOS

Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalies bei 5 straipsnio 3 dalies ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR funkcinį ryšį ir papildomumą gana sudėtinga valdyti, ypač valstybėse narėse, kuriose kompetencija šių dviejų priemonių atžvilgiu priklauso skirtingoms institucijoms, o taip yra daugumoje valstybių narių. Daugumoje valstybių narių šios institucijos nėra sudariusios jokio konkretaus susitarimo memorandumo; ekspertai rekomendavo kai kurioms valstybėms narėms parengti gaires, kuriose būtų apibrėžta, kaip toks bendradarbiavimas turėtų būti organizuojamas.

Tais atvejais, kai taikoma Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalis, tik keliose valstybėse narėse tos pačios institucijos sprendžia dėl nuosprendžio pripažinimo toje pačioje byloje.

Tais atvejais, kai vykdyti EAO atsisakoma pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalį arba jo vykdymui yra taikoma sąlyga pagal to Pagrindų sprendimo 5 straipsnio 3 dalį, gali būti nelengva nuspręsti, ar išduoti EAO, ar liudijimą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR.

Tik kelios valstybės narės yra paskelbusios gaires arba informacijos suvestines, kuriose specialistams paaiškinamos aplinkybės, kuriomis nuosprendis turėtų būti vykdomas perduodant atitinkamą asmenį arba pripažįstant nuosprendį; ekspertų nuomone, tai laikoma geriausios praktikos pavyzdžiu.

Daugumos valstybių narių teisės aktuose arba administracinėse gairėse nenustatyta jokių konkrečių kriterijų, pagal kuriuos būtų vertinama, ar turėtų būti išduotas EAO ar liudijimas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, nors kai kuriais atvejais tokie kriterijai yra aiškiai nustatyti. Specialistai renkasi kiekvienu konkrečiu atveju. Tačiau kai nuteistojo buvimo vieta nežinoma, paprastai išduodamas EAO.

Kai kurių valstybių narių institucijos tarp kriterijų, pagal kuriuos pasirenkama tinkama tarpusavio pripažinimo priemonė, paminėjo galimybes faktiškai vykdyti bausmę, nuteistojo pilietybę ir gyvenamąją vietą, konkretaus asmens ir vykdančiosios valstybės ryšius ir galimybes sudaryti palankesnes sąlygas socialinei reabilitacijai ir integracijai, taip pat būtinybę išvengti nebaudžiamumo.

Atsižvelgdamos į sprendimo atsisakyti vykdyti perdavimą pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalį sudėtingumą, kai kurios ekspertų grupės pabrėžė, kad išduodančiosios institucijos turi nuodugniai ir atidžiai apsvarstyti, ar išduoti EAO ar liudijimą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, taip siekiant užtikrinti pusiausvyrą tarp poreikio vykdyti bausmę ir poreikio užtikrinti nuteistojo socialinę reabilitaciją, ir turi suteikti tinkamą reikšmę atitinkamiems kriterijams. Kai kuriose ataskaitose pabrėžta, kad sprendžiant dėl taikytinos priemonės gali būti naudinga palaikyti ryšius ir konsultuotis su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis. Siekiant palengvinti šias konsultacijas, prireikus taip pat galėtų būti apsvarstyta galimybė kreiptis pagalbos į Eurojustą arba ETT kontaktinius asmenis. Vienoje vertinimo ataskaitoje gerosios praktikos pavyzdžiu laikomas dvišalių susitikimų su kitos valstybės narės kompetentingomis institucijomis rengimas siekiant nustatyti tvarką dėl galimo EAO procedūros pavertimo nuosprendžio pripažinimo procedūra pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR.

Kai kurios valstybės narės atsisako perduoti asmenį pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalį, kol sprendimas dėl nuosprendžio ar nutarties, kuria skiriama bausmė, tarpusavio pripažinimo tampa galutinis, neužtikrindamos bausmės vykdymo. Vertinimo grupės laikėsi nuomonės, kad ši praktika turėtų būti pakeista atsižvelgiant į Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 25 straipsnį, kaip jį aiškina ESTT.

Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalyje ir 5 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais bendros valstybių narių praktikos, susijusios su tuo, ar išduoti liudijimą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, ar jo reikalauti, nėra.

Iš tiesų kai kurios valstybės narės, remdamosi Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalimi, visada reikalauja, kad liudijimas būtų išduotas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, kad būtų nustatytas kitos valstybės narės paskirtos bausmės vykdymo užtikrinimo teisinis pagrindas. Kai kurių specialistų nuomone, liudijimas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR suteikia daugiau garantijų nei „tiesioginis“ vykdymas be liudijimo, nors dėl tokios praktikos nuosprendžio vykdymas gali būti atidėtas.

Vienoje ataskaitoje taip pat pažymima, kad liudijime yra labai vertingos informacijos, kurios vėliau gali reikėti prašyti iš apkaltinamąjį nuosprendį priėmusios institucijos tolesnio proceso tikslais, pvz., sprendžiant dėl kalinimo trukmės, jeigu asmuo buvo sulaikytas proceso metu, teisinių nuostatų, ar apkaltinamąjį nuosprendį priėmusi valstybė reikalauja pateikti informaciją apie lygtinį paleidimą, ir t. t. ESTT šiuo metu nagrinėja bylą, kurioje šis klausimas sprendžiamas (C-179/22).

Kitos valstybės narės, atsisakiusios perduoti asmenį, tiesiogiai vykdo vykdančiosios valstybės narės nuosprendį, remdamosi EAO pateikta informacija, ypač tais atvejais, kai prašomas perduoti asmuo yra vykdančiosios valstybės narės pilietis arba teisėtai joje gyvena. Tokiais atvejais laikoma, kad nuosprendžio pripažinimas ir vykdymas automatiškai kyla iš atsisakymo perduoti asmenį.

Nepaisant to, kad grynai praktiniu požiūriu tai užtikrina greitą bausmių vykdymą, devintojo tarpusavio vertinimo etapo kontekste kai kurios vertinimo grupės ir kai kurie specialistai vertinamose valstybėse narėse nepritarė šiam variantui, pabrėždami, *inter alia*, kad jis atima iš išduodančiųjų institucijų, kurios galbūt nenori, kad bausmė būtų vykdoma vykdančiojoje valstybėje, teisę nuspręsti, ar panaikinti liudijimą, kaip numatyta Pamatiniame sprendime 2008/909/TVR.

Šiais atvejais buvo rekomenduojama, kad vykdančiosios institucijos, prieš perimdamos laisvės atėmimo bausmės vykdymą, paprašytų išduodančiosios institucijos išduoti liudijimą ir jį gautų. Tačiau taip pat reikėtų akcentuoti, kad, kaip pabrėžta kai kuriose ataskaitose, tokia praktika padeda išvengti rizikos, kad prašomas perduoti asmuo slapstysis, taigi, padeda išvengti nebaudžiamumo.

Vienoje ataskaitoje teigiama, kad šie skirtumai gali atsirasti dėl to, kad Pamatinis sprendimas 2008/909/TVR šiuo klausimu yra šiek tiek dviprasmiškas. 25 straipsnyje nustatyta, jog, nedarant poveikio Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR taikymui, Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR nuostatos, *mutatis mutandis* taikomos bausmių vykdymui tiek, kiek jos atitinka Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR nuostatas, tais atvejais, kai valstybė narė imasi vykdyti bausmę to Pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais, arba kai perdavimui taikoma sąlyga dėl asmens vėlesnio grąžinimo (Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 5 straipsnio 3 dalis). Remiantis formuluote „nedarant poveikio Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR taikymui“, ir tada – „tiek, kiek [nuostatos] atitinka [Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR] nuostatas“, pažymėta, jog atrodo, kad pirmenybė turėtų būti teikiama Pagrindų sprendimui 2002/584/TVR. Vis dėlto to paties teisės akto 12 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad vykdančioji valstybė galėtų patikrinti, ar esama šio Pamatinio sprendimo 9 straipsnyje numatytų atsisakymo pripažinti ar vykdyti pagrindų. Šį teisinį netikrumą atspindi skirtinga praktika ir valstybių narių vidaus teisės aktai.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismo jurisprudencija bylose *Popławski I* ir *Popławski II*, kurioje nustatyta, kad vykdančioji valstybė turi užtikrinti veiksmingą vykdymą arba perdavimą, nėra vienodai aiškinama ir taikoma visoje ES.

Per devintąjį tarpusavio vertinimo etapą tiek vertinamų valstybių narių specialistai, tiek ekspertų grupės pabrėžė, kad ES lygmeniu reikia paaiškinti Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalies ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR bendro taikymo pasekmes, visų pirma tai, ar galima ar negalima tiesiogiai vykdyti bausmę atsisakius perduoti remiantis EAO pateikta informacija be liudijimo.

Kai dėl perdavimo buvo susitarta numatant garantiją dėl grąžinimo remiantis Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 5 straipsnio 3 dalimi, atrodo, kad dauguma valstybių narių gali susitarti dėl būtinybės išduoti liudijimą po to, kai prašomas perduoti asmuo yra nuteistas išduodančiojoje valstybėje.

Kitas svarbus aspektas, susijęs su Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir Paminio sprendimo 2008/909/TVR bendru taikymu, yra klausimas, kas nutinka sulaikytam asmeniui laikotarpiu nuo atsisakymo perduoti iki laisvės atėmimo bausmės pripažinimo.

Valstybėms narėms, kurios tiesiogiai vykdo bausmę, šis klausimas neaktualus. Kitos valstybės narės atideda savo sprendimą dėl perdavimo, kol sulaukia liudijimo; tokiais atvejais yra laiko tarpas, per kurį asmuo gali pasislėpti. Kai kurios iš šių valstybių narių prašomą perduoti asmenį laikinai sulaiko, kol išduodančioji valstybė išduoda liudijimą pagal Paminio sprendimo 2008/909/TVR 14 straipsnį. Atliekant vertinimą buvo pabrėžta, kad laikantis tokio požiūrio išvengiama galimybės prašomam perduoti asmeniui pasislėpti, kol bus pripažinta laisvės atėmimo bausmė, ir taip skatinamas tarpusavio pasitikėjimas.

Kitose valstybėse narėse toks laikinas suėmimas netaikomas. Šiuo atveju ekspertai rekomendavo nacionalinėms institucijoms pasinaudoti Paminio sprendimo 2008/909/TVR 14 straipsniu, jei perduoti asmenį pagal EAO bausmės vykdymo tikslais atsisakoma, kad būtų išvengta bet kokios nebaudžiamumo rizikos.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad prieš išduodamos EAO baudmės vykdymo tikslu kompetentingos teisminės institucijos nuodugniai patikrintų, ar nebūtų tikslingiau laikytis Pamatiniame sprendime 2008/909/TVR numatytų procedūrų.*
- *Valstybėms narėms rekomenduojama taikyti kardomojo kalinimo priemonę, kaip numatyta Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 14 straipsnyje, jei perduoti asmenį pagal EAO baudmės vykdymo tikslais atsisakoma, kad būtų išvengta bet kokios nebaudžiamumo rizikos.*
- *Eurojusto ir ETT prašoma pateikti gaires dėl Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 4 straipsnio 6 dalies ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR funkcinio ryšio bei papildomumo ir dėl jų bendro taikymo padarinių bei su tuo susijusių galimų problemų, siekiant užtikrinti didesnę valstybių narių praktikos nuoseklumą, priklausomai nuo išvadų Europos Sąjungos Teisingumo Teisme nagrinėjamoje byloje C-179/22.*

6. PAMATINIAI SPRENDIMAI 2008/947/TVR IR 2009/829/TVR

6.1. Nepakankamas taikymas

Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR dėl atsakomybės už su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes perdavimo ir Pamatinio sprendimo 2009/829 dėl Europos teisminės priežiūros orderio taikymo lygis visoje ES yra gana žemas.

Remiantis devintuoju tarpusavio vertinimo etapu, atrodo, kad nepakankamo pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR taikymo priežastys nėra susijusios su tuo, kaip šie pamatiniai sprendimai buvo perkelti į nacionalinę teisę. Iš esmės dauguma šiame tarpusavio vertinimo etape apklaustų specialistų pareiškė, kad nacionaliniai perkėlimo į nacionalinę teisę teisės aktai yra išsamūs ir suprantami.

Pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR nedažno naudojimo priežastys, akivaizdu, yra daugialypės ir susijusios su kelių veiksnių sambūviu. Kai kurie iš jų kažkada jau buvo nustatyti ETT inicijuotose specialistų iš visų valstybių narių diskusijose (dok. ST 14754/18). Pagrindiniai iškelti klausimai buvo tai, kad šios priemonės ES specialistams nėra plačiai žinomos, todėl trūksta jų vykdymo patirties ir delsiama jas vykdyti. Kita iškelta problema – sunku identifikuoti kompetentingą instituciją, į kurią reikia kreiptis kitose valstybėse narėse.

Šis tarpusavio vertinimo etapas suteikė galimybę nuodugniai išnagrinėti šias ir kitas aplinkybes, dėl kurių pamatiniai sprendimai 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR naudojami retai, ir nustatyti galimus padėties pagerinimo būdus. Šiame poskyryje aptariami tam tikri abiem pamatiniams sprendimams bendri klausimai ir su jais susiję iššūkiai, o tolesniuose poskyriuose nagrinėjami kiti klausimai, konkrečiai susiję su kiekviena iš šių teisinių priemonių.

Be to, kad šios priemonės yra palyginti naujos, vertinime akcentuota pasikartojanti problema, t. y. nepakankamas valstybių narių specialistų – ne tik teisėjų ir prokurorų, bet ir probacijos tarnybų ir advokatų, kurie turėtų būti pagrindiniai veikėjai šioje srityje, informuotumas bei žinios ir patirtis, susiję su pamatiniais sprendimais 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR. Dar viena problema – nepakankamas mokymas apie šias priemones.

Šie trūkumai yra bendri daugumai valstybių narių ir aiškiai rodo, kad reikia iniciatyvų, kuriomis būtų skatinamos visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, dalyvaujančių taikant pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829, žinios apie juos ir jų naudojimas, užtikrinant specialistų mokymą ir keitimąsi informacija ir gerosios praktikos pavyzdžiais tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis. Be to, būtų naudinga pateikti specialistams praktinio šių priemonių įgyvendinimo tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis vadovus atsižvelgiant į tai, kad teisėjai gali būti nelabai linkę naudotis šiomis teisinėmis priemonėmis dėl to, kad daugumoje valstybių narių konkrečių nacionalinių procedūrinių gairių nėra.

Buvo pastebėta, kad labai ribotas pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR naudojimas yra susijęs ir su ilgai trunkančiomis ir sudėtingomis atitinkamomis procedūromis. Dėl šios priežasties teisminės institucijos, užuot taikiusios sudėtingus ir daug laiko reikalaujančius mechanizmus, dažniausiai pasirenka paprastesnius sprendimus. Todėl, kai kurių specialistų nuomone, viena iš galimų ES lygmens priemonių intensyvesniam jų naudojimui skatinti galėtų būti supaprastinti procedūros.

Be to, specialistai atkreipė dėmesį į tai, kad yra nedaug atvejų, kuriais būtų tikslinga arba racionalu naudoti šias priemones. Visų pirma atrodo, kad yra palyginti nedaug atitinkamo tarpvalstybinio poveikio bylų.

Per šį vertinimo etapą buvo aiškiai nustatyta didelė pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR naudojimo kliūtis – tai nacionalinių sistemų skirtumai, susiję su taikytinų lygtinio atleidimo, alternatyvių ir kardomųjų priemonių pobūdžiu ir taikymo trukme. Konkrečių priemonių, kurioms taikomi šie pamatiniai sprendimai, kai kurių valstybių narių jurisdikcijose gali netgi nebūti. Be to, išduodančiosios valstybės pateikta informacija kartais yra neišsami arba liudijimas neišsiunčiamas vykdančiosioms institucijoms.

Šiame vertinimo etape aiškiai nustatyta, kad dėl nacionalinių teisės sistemų skirtumų sunku atsakomybę už tokių priemonių vykdymą perduoti kitai valstybei narei. Žinios apie kitas teismų sistemas ir nacionalinę praktiką, susijusią su ikiteisminėmis ir poteisminėmis priemonėmis, nėra plačiai paplitusios tarp valstybių narių specialistų ir tai gali turėti įtakos kompetentingų teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimui, kuris yra būtina tinkamo tarpusavio pripažinimo veikimo sąlyga, be kita ko, remiantis pamatiniais sprendimais 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR.

Siekiant išspręsti šias problemas, šio tarpusavio vertinimo metu buvo pabrėžta, kad būtų labai naudinga turėti vieną bendrą informacijos apie su laisvės atėmimu nesusijusias priemones visų valstybių narių teisės sistemose šaltinį, pavyzdžiui, ETT interneto svetainėje. Be to, buvo akcentuota, kad, siekiant palengvinti pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR taikymą, valstybės narės turėtų atnaujinti informaciją ETT interneto svetainėje (ETT teisminiame atlase) apie kompetentingas institucijas, užsiimančias pirmiau minėtomis tarpusavio pripažinimo priemonėmis, sudarant sąlygas kompetentingoms institucijoms palaikyti veiksmingus tiesioginius kontaktus.

Dar vienas bendras klausimas, susijęs su pamatiniais sprendimais 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR, yra nepakankamas asmenų, galinčių pasinaudoti priemonėmis, numatytais šiose teisinėse priemonėse, informuotumas apie jų teikiamas galimybes. Todėl buvo rekomenduota, kad nacionalinės kompetentingos institucijos veiksmingesniu būdu informuotų asmenį, kurio atžvilgiu vykdomas baudžiamasis persekiojimas, arba nuteistąjį apie šias galimybes per teismo posėdį ar teismo proceso metu. Vienoje ataskaitoje pažymėta, kad galėtų būti rengiami reguliarūs teisminių institucijų, prokurorų ir kitų susijusių institucijų susitikimai siekiant nustatyti atvejus, kuriais Pamatinį sprendimą 2008/947/TVR būtų galima taikyti ankstyvame proceso etape, ir koordinuoti jų veiksmus nacionaliniu lygmeniu. Tas pats pasakytina ir apie Pamatinį sprendimą 2009/829/TVR.

6.2. Pamatinis sprendimas 2008/947/TVR

Nors pripažįstama, kad Pamatinis sprendimas 2008/947/TVR, kuris yra tarpusavio pripažinimo priemonė, kuria siekiama didinti nuteistojo reintegracijos į visuomenę perspektyvas potesminiame etape, yra palyginti naujas, šiame vertinimo etape paaiškėjo, kad jis naudojamas retai.

Kaip jau minėta pirmiau, valstybių narių baudžiamųjų sistemų skirtumai, įskaitant alternatyvių sankcijų ir lygtinio atleidimo priemonių struktūrą, kelia praktinių problemų. Nors valstybės narės laisvės atėmimo bausmes gali pripažinti gana paprastai, atrodo, kad tai tikrai nėra taip paprasta kalbant apie alternatyvias sankcijas ir lygtinio atleidimo priemones, apimančias konkrečių rūšių priežiūrą ar draudimą, kurių atžvilgiu vykdančioji institucija gali neturėti jokių lygiaverčių priemonių pagal savo nacionalinę sistemą. Todėl, siekiant pagerinti specialistų žinias ir palengvinti perdavimą, reikėtų surinkti daugiau informacijos apie skirtingose valstybėse narėse skiriamas su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes, galbūt ją teikiant ETT interneto svetainėje, kaip minėta ankstesniame poskyryje.

Be to, dėl to, kad yra daug nacionalinių institucijų, kompetentingų įgyvendinti Pamatinį sprendimą 2008/947/TVR, padėtis dar pasunkėja ir kyla neaiškumų dėl to, su kuria institucija turėtų būti susisiektas. Taip pat kyla sunkumų kompetentingas institucijas identifikuojant ETT teisminiame atlase, kuriame, *inter alia*, informacijos apie probacijos institucijas šiuo metu nėra.

Be to, kai lygtinio atleidimo priemonių taikymo laikotarpis yra trumpas, iki tol, kol išduodančioji institucija imsis būtinų priemonių priemonei priimti, probacijos laikotarpis dažnai jau bus pasibaigęs arba netrukus baigsis; o ir sprendimas dėl priemonės pripažinimo gali būti priimtas pasibaigus probacijos laikotarpiui.

Kaip nurodyta vienoje ataskaitoje, siekiant užtikrinti veiksmingą ir laiku vykdomą valstybių narių kompetentingų institucijų komunikaciją, kad būtų garantuotas sėkmingas ir savalaikis atsakomybės už lygtinio atleidimo priemonių ar alternatyvių priemonių priežiūrą perdavimas pagal Pamatinį sprendimą 2008/947/TVR, itin svarbu skatinti nuosprendžių ir sprendimų dėl probacijos tarpusavio pripažinimo principo taikymą. Kai kurios ekspertų grupės nustatė keletą neveiksmingos valstybių narių kompetentingų institucijų komunikacijos atvejų, dėl kurių buvo vėluojama ir nesilaikoma perdavimui užbaigti nustatytų terminų. Vienos valstybės narės institucijos pasiūlė, kad ES lygmeniu būtų galima sustiprinti visų valstybių narių probacijos tarnybų, kompetentingų Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR klausimais, ryšius, nes tai palengvintų konsultacijas ir bendradarbiavimą konkrečiais atvejais, kai to reikia.

Be to, atsižvelgiant į konkrečią Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR taikymo sritį, t. y. lygtinio atleidimo priemones ir alternatyvias sankcijas, reikia vykdyti specialią nuteistųjų stebėseną ir priežiūrą. Norint užtikrinti veiksmingą stebėseną, reikia didelio pasitikėjimo skirtingų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, taigi, žinių apie kitas teismų sistemas. Tačiau atrodo, kad šiuo atžvilgiu dar yra ką tobulinti, nes kai kurios nacionalinės teisminės institucijos pageidauja, kad konkrečios sankcijos / priemonės vykdymas, net ir per atstumą, būtų paliktas jų nacionalinių tarnybų atsakomybei, o ne tarpvalstybinei priežiūrai, nes jos mano, kad tai užtikrina veiksmingesnę tokių priemonių stebėseną.

Siekiant užtikrinti didesnę Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR matomumą ES lygmeniu, kai kuriose ataskaitose buvo pasiūlyta sukurti tinklą, sudarytą iš valstybių narių atitinkamų institucijų, siekiant dalytis patirtimi bei geriausios praktikos pavyzdžiais ir rasti bendrus sprendimus tuo atveju, kai ši teisinė priemonė yra naudojama.

Vienas žingsnis šia linkme yra METIS projektas, kuriuo siekiama, *inter alia*, skatinti Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR naudojimą parengiant praktinių priemonių tiek specialistams, tiek nuteistiesiems ir jų advokatams. METIS projekte dalyvaujančios valstybės narės taip pat rengia lygtinio atleidimo priemonių palyginimo lentelę. Kai kurie ekspertai laikėsi nuomonės, kad šiuo projektu būtų skatinamas šios tarpusavio pripažinimo priemonės naudojimas ir apskritai stiprinamas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas.

6.3. Pamatinis sprendimas 2009/829/TVR

Kai kurios išvados dėl Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR, išdėstytos ankstesniame poskyryje, gali būti taikomos ir Pamatiniam sprendimui 2009/829/TVR. Pastarasis yra tarpusavio pripažinimo priemonė, numatanti kompetencijos už ikiteismines kardomasias priemones perdavimą kitai valstybei narei, siekiant užkirsti kelią nelygybei tarp asmenų, kurie nuolat gyvena toje valstybėje, kurioje turi vykti teismas, ir asmenų, kurie toje valstybėje nuolat negyvena, atsižvelgiant į tai, kad panašiomis aplinkybėmis asmenims, kurie toje valstybėje nuolat negyvena, kardomasis kalinimas taikomas dažniau nei asmenims, kurie joje gyvena nuolat.

Vienas teisėjų nenoro taikyti Pamatinį sprendimą 2009/829/TVR paaiškinimas – sunkumai nustatant atvejus, kuriais būtų veiksminga ir tikslinga išduoti Europos teisminės priežiūros orderį (ETPO). Kai kurių valstybių narių specialistai išreiškė nuomonę, kad ETPO pridėtinė vertė yra abejotina, nes jis neatitinka baudžiamojo proceso poreikių, būtent dėl to, kad laikas, kurio reikia susijusioms procedūroms nustatyti, yra nesuderinamas su teismo posėdžių dėl kardomojo kalnimo terminais. Sprendimas patalpinti asmenį į kardomojo kalnimo įstaigą turi būti priimtas per trumpą laiką ir per tą laikotarpį išduoti ETPO ir gauti vykdančiosios valstybės narės atsakymą neįmanoma.

Be to, kompetentingos institucijos dažnai nenori leisti įtariamajam / kaltinamajam išvykti iš šalies, kai jo dalyvavimas bus reikalingas baudžiamojo proceso metu; atitinkamai, jų nuomone, sulaikymas, taigi ir EAO, yra reikalingos priemonės.

Kai kurių valstybių narių specialistai išreiškė nuomonę, kad atvejais, kai ikiteisminis tyrimas gali būti užbaigtas gana greitai, išduoti ETPO būtų netikslinga, nes tai būtų galėtų tik apsunkinti. Siekiant greičiau išnagrinėti baudžiamąją bylą geresnis variantas būtų trumpam laikui taikyti atitinkamam asmeniui kardomojo kalnimo priemonę, užuot jį paleidus ir vėliau susigražinus tolesniam tyrimui ar teismo procesui.

Kalbant apie sudėtingesnius ir daugiau laiko reikalaujančius tyrimus, kai kurie specialistai ir ekspertų grupės išreiškė skirtingas nuomones. Kai kurių specialistų nuomone, tokių tyrimų atveju, kai įtariamieji paprastai laikomi sulaikymo įstaigoje, ETPO gali kelti pavojų tyrimui.

Viena ekspertų grupė pareiškė priešingą nuomonę, būtent tai, kad užsitęsusiame baudžiamosiose bylose pirmenybė turėtų būti teikiama Pamatinio sprendimo 2009/829/TVR (juo sustiprinama nekaltumo prezumpcija ir teisė į laisvę) teikiamai naudai.

Apskritai šis vertinimo etapas parodė, kad nenoras naudoti ETPO atsiranda ir dėl to, kad išduodančiosios institucijos nėra tikros dėl to, kiek veiksmingai vykdančiosios institucijos užtikrina kardamosios priemonės stebėseną. Kai kurių specialistų nuomone, atrodo, kad praktikoje gana sunku užtikrinti šių institucijų bendravimą ir tarpusavio komunikaciją nustatytų priemonių laikymosi stebėsenos tikslu.

Galiausiai dar viena priežastis, dėl kurios Pamatinis sprendimas 2009/829/TVR naudojamas retai ir kurią nurodė vienos valstybės narės kompetentingos institucijos, yra tai, kad susidarančios kardomųjų priemonių išlaidos aiškiai rodo, kad naudoti šias priemones nesunkių pažeidimų atveju nepasiteisina.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybių narių prašoma imtis tinkamų priemonių siekiant padidinti specialistų informuotumą apie pamatinius sprendimus 2008/947/TVR bei 2009/829/TVR ir, atitinkamai, įtraukti informaciją apie šias teisinės priemones į visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams skirtas mokymo programas, taip pat parengti konkrečias gaires, kad būtų palengvintas ir skatinamas šių priemonių naudojimas.*
- *Rekomenduojama, kad Europos Komisija imtųsi konkrečių ne teisėkūros priemonių Tarybos pamatinio sprendimo 2008/947/TVR dėl lygtinio atleidimo ir alternatyvių sankcijų ir ES pamatinio sprendimo 2009/829/TVR dėl Europos teisminės priežiūros orderio taikymui intensyvuoti, atsižvelgiant į informaciją, surinktą per šį tarpusavio vertinimo etapą.*

- *Europos Komisija, kai tinkama, bendradarbiaudama su ETT ir Eurojustu, raginama apsvarstyti galimybę pateikti specialistams ES vadovus, kuriuose būtų išdėstytos praktinės pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR taikymo gairės.*
- *Siekiant palengvinti pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR taikymą, ETT, bendradarbiaudamas su valstybėmis narėmis, raginamas ETT interneto svetainėje skelbti atitinkamą informaciją apie visas nacionalines sistemas ir jose numatytas su laisvės atėmimu nesusijusias priemones, taip pat naujausią informaciją apie visas valstybių narių institucijas, kompetentingas taikyti šiuos pamatinius sprendimus.*

7. HORIZONTALIEJI KLAUSIMAI

7.1. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai

7.1.1. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR

Pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 7 straipsnio 1 dalį kiekviena valstybė narė gali paskirti centrinę instituciją arba, jei taip numatyta jos teisės sistemoje, kelias centrines institucijas. Valstybės narės, jei to reikia dėl jų vidaus teisminės sistemos struktūros, centrinę instituciją (-as) gali paskirti atsakingą (-omis) už administracinį EAO perdavimą ir priėmimą bei už visą kitą su jais susijusį oficialų susirašinėjimą.

Viena valstybė narė yra paskyrusi dvi įstaigas centrinėmis institucijomis. Vos keliose valstybėse narėse jokia centrinė institucija, kaip tai suprantama Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 7 straipsnio 1 dalyje, nebuvo paskirta. Tose valstybėse narėse, kurios centrines institucijas yra paskyrusios, dauguma jų tokia institucija yra paskyrusios savo Teisingumo ministeriją, o kelios iš jų – nacionalinę (teisminę) instituciją, kuri nėra Teisingumo ministerija.

Beveik visose valstybėse narėse centrinės institucijos vaidmuo yra ribotas ir ji įsikiša tik tada, kai jos to paprašoma. Ji nesikiša į teisminių institucijų santykius ir nepalaiko kontaktų su kitų valstybių narių teisminėmis institucijomis, nors ir palaiko kontaktus su kitų valstybių narių Teisingumo ministerijomis.

Paprastai centrinė institucija teikia pagalbą išduodančiajai ir vykdančiajai teisminėms institucijoms, visų pirma sudėtingiausiais atvejais, pavyzdžiui, palengvindama komunikaciją su atitinkamų valstybių narių teisminėmis institucijomis arba kai kyla sunkumų, kurių negalima išspręsti tiesiogiai su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, pvz., identifikuodama kompetentingą arba centrinę instituciją, siųsdama dokumentus arba patikrindama jų autentiškumą. Ji dažnai rengia kompetentingoms institucijoms skirtą pagalbinę medžiagą (vadovus, intranetą, gaires, aplinkraščius ir t. t.) arba tvarko statistinius duomenis. Kai kuriais atvejais, prieš išduodama EAO, ji taip pat gali atlikti kokybės patikrinimą.

Kai kuriose ataskaitose nustatyta, kad centrinių institucijų vaidmuo teikiant pagalbą su EAO susijusiame procese pastaruoju metu sumažėjo, o jų pagalba dažniausiai naudojama tik atvejais, kai konkretaus probleminio klausimo negalima išspręsti tiesioginiais atitinkamų teisminių institucijų kontaktais. Kai kuriais atvejais šį pokytį lėmė tolesni veiksmai, susiję su rekomendacijomis, pateiktomis ketvirtojo tarpusavio vertinimo etapo metu, o kitais atvejais tai gali būti susiję su geresniu teisminių institucijų informuotumu apie Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR taikymo sritį ir jų įgyta šio sprendimo praktinio taikymo patirtimi.

Tačiau yra keletas valstybių narių, kuriose centrinė institucija ir toliau atlieka svarbų vaidmenį pagrindinių perdavimo procedūros aspektų atžvilgiu, neapsiribodama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 7 straipsnio 1 ir 2 dalis jai pavestomis administracinėmis, praktinėmis ir metodinėmis užduotimis. Pavyzdžiui, centrinei institucijai suteikti įgaliojimai, *inter alia*, išduoti ir vykdyti EAO, arba ji yra paskirta kaip vienintelis kanalas, per kurį turėtų būti vykdoma visa komunikacija su kitomis valstybėmis narėmis ir teikiami prašymai kitoms valstybėms narėms, arba jai taip pat suteikti įgaliojimai prašyti, kad išduodančioji kompetentinga institucija pateiktų papildomos informacijos pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnio 2 dalį, ir taip vykdyti užduotis, kurias paprastai atlieka teisminės institucijos. Šioms valstybėms narėms rekomenduota imtis priemonių jų centrinių institucijų vaidmeniui apriboti ir skatinti tiesioginius kompetentingų institucijų kontaktus laikantis tarpusavio pripažinimo principo.

Devintojo tarpusavio vertinimo etapo kontekste pabrėžta, kad šis naujas teismo bendradarbiavimo modelis apima radikalius valstybių narių santykių pokyčius, nes ankstesnis požiūris į centrinių ar vyriausybinių institucijų komunikaciją pakeistas tiesiogine valstybių narių teismo institucijų tarpusavio komunikacija, siekiant palengvinti teismo bendradarbiavimą neįtraukiant vykdomųjų institucijų.

Keletas specialistų nurodė, kad tam tikrais atvejais jie nėra linkę užmegzti tokius tiesioginius kontaktus dėl kalbos barjero, baimės neteisingai identifikuoti kompetentingą instituciją ir t. t. Šiuo atžvilgiu ekspertų grupė pabrėžė, kad nors kalbos barjeras gali būti kliūtis veiksmingiems tiesioginiams kontaktams, pastarieji yra esminis tarpusavio pripažinimo elementas, todėl reikėtų imtis priemonių tokiems sunkumams įveikti.

7.1.2. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR

Centrinė institucija padeda teismo institucijoms vykdyti procedūras, susijusias su liudijimų ir nuosprendžių gavimu ir perdavimu, taip pat padeda vykdyti su jomis susijusią oficialią korespondenciją. Be to, ji gali padėti kompetentingoms institucijoms vykdyti procedūras pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, teikdama patarimus arba informaciją apie jas. Tačiau ne visos valstybės narės yra paskyrusios centrinę instituciją šio Pamatinio sprendimo tikslais.

Paprastai teismo institucijų tiesioginių kontaktų principo ir centrinių institucijų vaidmens pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR sąsajos atspindi kompetencijos paskirstymą su EAO susijusio proceso kontekste; šiuo klausimu žr. atitinkamą skyrių pirmiau.

7.1.3. Centrinė institucija ir tiesioginiai kontaktai pagal pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR

Daug valstybių narių nėra paskyrusios centrinės institucijos, kuri būtų išduodančioji arba vykdančioji institucija nuosprendžių ir liudijimų išdavimo ar perdavimo pagal pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR tikslais. Tačiau Teisingumo ministerija paprastai padeda kompetentingoms teisminėms institucijoms kilus sunkumams, kurių negalima išspręsti tiesiogiai su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis.

7.2. Kompetentingų institucijų specializacija

Priskirdamos atsakomybę už ES tarpusavio pripažinimo priemonių tvarkymą valstybės narės laikosi skirtingų organizacinių požiūrių. Kai kurios iš jų yra sukūrusios centralizuotą sistemą, skirtą vienai ar visoms šioms priemonėms, o kitos laikosi decentralizuoto požiūrio. Centralizuotos įstaigos (daugumoje valstybių narių tai yra Teisingumo ministerija) yra itin kompetentingos ES tarpusavio pripažinimo priemonių naudojimo klausimu (veikdamos tiek kaip išduodančioji, tiek vykdančioji institucija) ir gali konsultuoti vietos specialistus, bei jiems padėti.

Vietos teismuose specializaciją gali būti sunkiau užtikrinti, o specialistai ES tarpusavio pripažinimo priemonių naudojimo klausimais dažnai nesispecializuoja, nes kiekvienas prokuroras arba baudžiamasis teismas šiuos klausimus sprendžia vykdydamas ir kitas užduotis. Šio vertinimo etapo kontekste šios valstybės narės buvo raginamos apsvarstyti galimybę sukurti specializuotus padalinius teismuose, besispecializuojančius su tarptautiniu teisiniu bendradarbiavimu susijusiais klausimais, arba antraip, padidinti magistratų, atsakingų tik už su šiomis priemonėmis susijusių bylų nagrinėjimą, skaičių, taip pat teikti tinkamą specialistų mokymą apie šias priemones kaip galimus specifinių ekspertinių žinių šioje srityje gerinimo būdus.

Vis dėlto kai kuriose valstybėse narėse tam tikro laipsnio specializacija atskiruose teismų lygmenyse egzistuoja (skirtingu mastu), nes kai kurie magistratai ir (arba) teismai, dažniau esantys didesnėse apygardose, tam tikrą specializacijos lygį turi.

Toks atvejis dažnesnis Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR atveju, nes EAO jau plačiai naudojamas ilgą laiką ir specialistai yra įgiję patirties, ir šiek tiek mažiau Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR atveju, nes tik keliose valstybėse narėse yra atskiri specialieji departamentai, nagrinėjantys bylas pagal šį pamatinį sprendimą. Pamatinio sprendimo 2008/947/TVR ir Pamatinio sprendimo 2009/829/TVR klausimais niekaip nesispecializuojama.

Vienoje valstybėje narėje kompetentingų institucijų struktūra grindžiama teritorine specializacija konkrečių priemonių srityje, taip užtikrinant didelę teisėjų, magistratų ir susijusių administracijos darbuotojų ekspertines žinias. Vienoje valstybėje narėje specializuotas teismas patikrina EAO prieš jį išduodant – tai sumažina pavojų, kad EAO bus parengtas neišsamiai. Kai kuriose valstybėse narėse egzistuoja specialistų ar darbo grupių, besispecializuojančių tarptautinio teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose klausimais, tinklai, kurie reguliariai susitinka, kad aptartų atitinkamus teisminio bendradarbiavimo srities klausimus, ir gali pateikti gaires bei suteikti pagalbą kitiems specialistams, kiek tai susiję su prašymų dėl tarpusavio pripažinimo išdavimu ir vykdymu. Be to, ETT kontaktiniai punktai paprastai turi žinių ir patirties, kad galėtų patarti savo kolegoms.

Beveik nė vienoje valstybėje narėje advokatų, besispecializuojančių ES tarpusavio pripažinimo priemonių klausimais, nėra. Be to, advokatai net nėra pakankamai susipažinę su ES teisės aktais ir ESTT jurisprudencija šioje srityje. Vis dėlto kai kuriose valstybėse narėse žinių apie EAO ir (nors ir mažiau) apie Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR turinčių advokatų yra, tačiau pamatinių sprendimų 2009/829/TVR ir 2009/829/TVR klausimais advokatai nesispecializuoja. Be to, atsižvelgiant į tai, kad šie advokatai paprastai skiriami *ex officio*, kyla pavojus, kad advokatai, kurie nesispecializuoja tam tikroje srityje, negalės tinkamai ginti nuteistųjų ar įtariamųjų teisių ir teisėtų interesų.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės raginamos užtikrinti tinkamą specialistų, dirbančių su visomis ES tarpusavio pripažinimo priemonėmis, be kita ko, susijusiomis su laisvės atėmimu ar apribojimu, kurias aprėpia devintasis tarpusavio vertinimo etapas, be kita ko, jei įmanoma, advokatų, specializacijos lygį, rengiant jiems skirtus specializuotus mokymus ir skatinant kurti šioje srityje besispecializuojančių magistratų tinklus.*

7.3. Bendradarbiavimas ir keitimasis informacija

Teisminių institucijų keitimasis informacija yra itin svarbus vykdant procedūras, susijusias su visomis ES tarpusavio pripažinimo priemonėmis, apimančiomis laisvės atėmimą ar apribojimą, kurias aprėpia devintasis tarpusavio vertinimo etapas. Be išduodančiosios valstybės jau atsiųstos informacijos, vykdančiajai valstybei gali prireikti papildomos informacijos. Tačiau šio tarpusavio vertinimo etapo kontekste dėmesys atkreiptas į tai, kad prašoma papildoma informacija kartais yra neaktuali arba nereikalinga, nes viršija atitinkamoje teisinėje priemonėje nustatytus reikalavimus, o dėl to procesas gali nepagrįstai pailgėti.

Šio tarpusavio vertinimo etapo kontekste keitimosi informacija klausimas daugiausia buvo nagrinėjamas tiek, kiek tai yra susiję su Pagrindų sprendimu 2002/584/TVR, ir labiau ribotu mastu – kiek tai yra susiję su Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR.

Kalbant apie EAO, išduodančiosios valstybės narės pateiktos informacijos kartais nepakanka sprendimui dėl EAO vykdymo priimti. Viena iš dažniausiai kylančių problemų yra ta, kad nepakankamai išsamiai apibūdinami nusikaltimo faktai ir aplinkybės, be kita ko, nenurodoma, kur ir kada tam tikros veikos buvo įvykdytos. Pateikta informacija turėtų būti pakankamai išsami, kad būtų galima atitinkamas veikas atskirti nuo kitų veikų –tai yra būtina siekiant patikrinti abipusį baudžiamumą, nuosprendžius *ne bis in idem* arba *in absentia*. Kitais atvejais nepakanka informacijos apie sulaikymo sąlygas išduodančiojoje valstybėje narėje. EAO, išduotų siekiant vykdyti nuosprendį, atveju kartais trūksta informacijos apie bausmės trukmę arba tai, ar atitinkamam asmeniui buvo pranešta apie teismo posėdžio laiką.

Daugeliu atvejų, kai prireikia papildomos informacijos, pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 15 straipsnio 2 dalį prašoma, kad išduodančiosios teisminės institucijos atitinkamą informaciją pateiktų per nustatytą terminą. Išduodančiosios teisminės institucijos paprastai, nors ir ne visada, laikosi tokių terminų, jei jie yra pagrįsti, ir tinkamus atsakymus paprastai pateikia laiku.

Tačiau kai kuriais atvejais, kai tokie terminai yra trumpi ir jų yra sunku laikytis arba kai reikia pakartotinai prašyti papildomos informacijos, nes išduodančioji valstybė laiku nepateikė atsakymo arba pateikė neteisingą atsakymą, procesas gali užsitęsti ir Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnyje nustatytų terminų laikymasis gali tapti iššūkiu. Be to, būta atvejų, kai išduodančioji valstybė nepateikė prašomos informacijos, o vykdančioji valstybė atsisakė perduoti asmenį.

Šis keitimasis informacija nesibaigia asmens perdavimu, nes po to, kai buvo priimtas sprendimas dėl EAO, vykdančiosios institucijos, naudodamos standartinę formą, pateiktą Komisijos Europos arešto orderio išdavimo ir vykdymo vadovo VII priede, taip pat turėtų atsiųsti sprendimus dėl perdavimo ir kitą susijusią informaciją apie tolesnius veiksmus, kurių buvo imtasi, visų pirma apie atliktą laisvės atėmimo bausmės laikotarpį. Tačiau ne visos vykdančiosios valstybės narės tokią informaciją apie tolesnius veiksmus siunčia reguliariai, ir išduodančioji valstybė kartais turi jos pati paprašyti.

Kalbant apie Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR, papildomos informacijos gali būti prašoma tuo atveju, jei parengti liudijimai yra neišsamūs arba neteisingai užpildyti. Tai gali būti susiję su įvairių rūšių informacija, pavyzdžiui, nusikalstamų veikų teisiniu klasifikavimu ir priskyrimu tam tikroms kategorijoms, tikslia kardomojo kalinimo įstaigoje praleisto laiko trukme ir likusia atliktinos bausmės trukme, taikoma lygtinio paleidimo sistema, t. t. Vis dėlto iš esmės informacijos, nurodytos išduodančiosios valstybės narės atsiųstame liudijime, pakanka.

Pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR išduodančiosios valstybės ir vykdančiosios valstybės kompetentingos institucijos gali ir tam tikromis aplinkybėmis turi konsultuotis tarpusavyje, kad būtų nustatyta, ar bausmė padėtų palengvinti nuteistojo socialinę reabilitaciją ir sėkmingą reintegraciją į visuomenę. Tokios konsultacijos ne visada yra privalomos. Išduodančiosios institucijos ne visada iš anksto susisiečia su vykdančiosios valstybės narės institucijomis, išskyrus atvejus, kai reikalingas jų sutikimas. Vis dėlto kai kurios ekspertų grupės pastebėjo, kad išankstinės konsultacijos su vykdančiąja valstybe nare galėtų būti naudingos siekiant gauti visą aktualią informaciją, kurios reikia norint nuspręsti, ar išduoti liudijimą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR. Daugiau informacijos pateikiama skyriuje dėl socialinės reabilitacijos vertinimo.

Vykdančiosios valstybės kompetentingos teisminės institucijos yra įpareigos Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR 21 straipsnyje nurodytą informaciją išduodančiajai valstybei pateikti nedelsiant; tačiau šią pareigą vykdo ne visos valstybės narės.

Keitimasis informacija arba konsultacijos vyksta naudojantis įvairiais kanalais. Laikomasi bendros taisyklės, atitinkančios tarpusavio pasitikėjimo principą, kuris yra vienas iš pagrindinių ES tarpusavio pripažinimo priemonių sistemos elementų, kad valstybės narės kompetentingos institucijos turi bendrauti tiesiogiai su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis. Remiantis devintuoju tarpusavio vertinimo etapu, tiesioginiai teisminių institucijų kontaktai iš esmės yra patenkinami. Keletas valstybių narių prašo papildomos informacijos per savo centrines institucijas.

Komunikacija gali būti vykdoma įprastu paštu, el. paštu, telefonu, faksu ir t. t. Siekiant palengvinti Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR taikymą, kai kurių valstybių narių institucijos sutiko prašymus dėl perdavimo ir visus su tolesne veikla susijusius elementus (atitinkamus dokumentus, pripažinimo sprendimus, papildomą informaciją) siųsti elektroninėmis priemonėmis.

Platesnis naujų technologijų prieinamumas ir naudojimas padeda paspartinti sąveiką, tačiau kartu turi būti nuolat atnaujinamas ETT teisminis atlasas, kuriame pateikiami teisminių ir centrinių institucijų el. pašto adresai.

Kai kuriais atvejais Eurojustas ir ETT gali būti tie naudingi kanalai, kuriais užtikrinama greita ir veiksminga komunikacija, ypač skubiais atvejais ir (arba) kai negaunamas joks atsakymas, arba siekiant išvengti sunkumų, kylančių dėl kalbos barjero. Kai aktualu, Šengeno informacinė sistema besinaudojančių valstybių narių atveju komunikacija kartais taip pat gali būti vykdoma per SIRENE biurus, o Šengeno informacinės sistemos nenaudojančių valstybių narių atveju – per Interpolo biurus.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad jų centrinių institucijų vaidmuo neviršytų to, kas numatyta kiekvienoje ES tarpusavio pripažinimo priemonėje, kurias aprėpia devintasis tarpusavio vertinimo etapas, ir skatinti tiesioginius kompetentingų institucijų kontaktus laikantis nuosprendžių ir teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principo, nustatyto SESV 82 straipsnio 1 dalyje.*
- *Valstybėms narėms, vykdant išduodančiųjų valstybių funkciją Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR tikslais, rekomenduojama užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos perduotų vykdančiosios valstybės kompetentingoms institucijoms visą informaciją, būtiną sprendimui dėl prašymo vykdymo priimti, o pastarosioms paprašius papildomos informacijos – kuo greičiau pateikti tokią informaciją.*

7.4. Prašomo perduoti asmens arba nuteistojo pervežimas tranzitu

Pervežimas tranzitu per valstybės narės, kuri nėra vykdančioji valstybė, teritoriją perdavimo pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 25 straipsnį tikslu arba nuteistojo perdavimo kitai valstybei narei pagal Pamatinį sprendimą 2008/909/TVR tikslu yra itin svarbus elementas siekiant užbaigti procedūras pagal šiuos pagrindų ir pamatinį sprendimus.

Daugumoje valstybių narių kompetentinga institucija, atsakinga už tranzito klausimus tiek gaunamų, tiek išsiunčiamų bylų atveju, yra Teisingumo ministerija. Tranzito prašymai teikiami per SIRENE biurus, o kai kuriais atvejais – per Interpolo biurus. Praktinė faktinio tranzito vykdymo tvarka organizuojama bendradarbiaujant su policija, kuri yra atsakinga už operatyvinius aspektus.

Dauguma valstybių narių su didelėmis problemomis, susijusiomis su prašomų perduoti asmenų tranzitu, nesusidūrė. Tačiau organizuojant tranzitą gali kilti tam tikrų praktinių sunkumų, ypač susijusių su labai trumpais tranzito terminais (asmuo turi būti perduotas per dešimt dienų), o kai reaguoti vėluojama, operacija gali būti atidėta, nes tranzito prašymą gavus iki pervežimo tranzitu dienos likus labai nedaug laiko reiškia, kad laiko, per kurį reikia suorganizuoti perdavimą, lieka labai nedaug. Kiti praktiniai sunkumai gali būti susiję su kitos valstybės narės kompetentingos institucijos, atsakingos už tranzitą, identifikavimu. Kai kurie specialistai ir ekspertų grupės nurodė, kad būtų naudinga, jei ši informacija būtų įtraukta į ETT teisminį atlasą, ir rekomendavo šiuo tikslu atnaujinti ETT interneto svetainę. Taip pat gali kilti klausimų dėl dokumentų ir vertimo raštu reikalavimų, taikomų leidimui pervežti tranzitu.

Leidimai pervežti tranzitu dažnai yra skubus reikalas, tačiau jie užima daug laiko, ypač jei prašymas dėl perdavimo turi būti išverstas į prašomosios valstybės narės valstybinę kalbą.

Kai kuriais atvejais tranzito prašymai yra neišsamūs. Kelios valstybės narės reikalauja jų vertimo, o kai kuriais atvejais reikalaujama išversti ir tranzito prašymą, ir EAO. Atnaujinus Belgijos duomenų korteles („Fiches Belges“) ETT interneto svetainėje, galėtų būti lengviau nustatyti reikalavimus, susijusius su būtinais dokumentais, laiko terminais ir priimtinomis kalbomis. Kai kurios valstybės narės kaip vieną iš papildomų praktinių tranzito vykdymo sunkumų nurodė ir oro eismo sutrikimą. Kelios valstybės narės paminėjo problemas, su kuriomis susiduriama tais atvejais, kai vykdančioji valstybė prašomą perduoti asmenį nurodo perduoti nesiimdama jokių atsargumo priemonių užtikrinti, kad asmuo prisistatys ten, kur reikia, o tik pranešdama jam apie perdavimo datą ir pareikalaudama, kad asmuo prisistatytų savanoriškai. Kartais perduodamas asmuo, kuris nėra sulaikytas, į paėmimo vietą neatvyksta, todėl tranzitą tenka reorganizuoti, kartais net kelis kartus.

Logistiniu požiūriu reikia daug pasiruošimo tam, kad būtų įvykdytas faktinis perdavimas. Be to, kai kurių valstybių narių geografinė padėtis gali kelti iššūkių dėl didelių atstumų ir tiesioginių skrydžių nebuvimo. Apskritai dvišalės derybos su svarbiausiomis kaimyninėmis valstybėmis narėmis ir valstybėmis narėmis partnerėmis pasirodė esančios naudingos siekiant pagerinti praktinį tranzito įgyvendinimą. ETT kontaktiniai asmenys gali padėti paspartinti procedūrą ir lanksčiai bei greitai užmegzti kontaktus su kompetentingomis institucijomis.

Taip pat reikėtų pabrėžti, kad COVID laikotarpiu visos valstybės narės susidūrė su tarpvalstybinio asmenų vežimo į kitas valstybes nares nei kaimyninės valstybės narės problemomis, kurių kilo dėl kelionių oro transportu ir kitomis transporto rūšimis didelių apribojimų.

REKOMENDACIJOS

- *Siekiant palengvinti ir paspartinti procesą, ETT prašoma, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, užtikrinti, kad ETT teisiniame atlase ir Belgijos duomenų kortelėse („Fiches Belges“) būtų pateikiama naujausia informacija apie kompetentingas institucijas, atsakingas už tranzito leidimų išdavimą, ir apie būtinus dokumentus, laiko terminus ir priimtinas kalbas.*

7.5. Bendradarbiavimas su Eurojustu ir ETT

Remiantis devintuoju tarpusavio vertinimo etapu, nacionalinės kompetentingos institucijos iš esmės yra gerai informuotos apie Eurojusto ir Europos teisminio tinklo kompetenciją teisminio bendradarbiavimo srityje ir jų siūlomas galimybes, o valstybių narių specialistai jų teikiamą pagalbą iš esmės laiko vertinga ir būtina. Eurojustas ir ETT laikomi veiksmingiausiais komunikacijos kanalais tarpvalstybiniuose procesuose ir apskritai nurodoma, kad jie yra labai veiksmingi, nes padeda stiprinti įvairių valstybių narių teisminių institucijų bendradarbiavimą ir tarpusavio pasitikėjimą.

Tik nedaugelis valstybių narių, siekdamos paspartinti procesą, Eurojustą ir ETT į tarpvalstybines bylas, susijusias su tarpusavio pripažinimo procedūromis, įtraukia ne tiek, kiek galėtų.

Taikydamos ES tarpusavio pripažinimo priemonės, valstybių narių institucijos, atsižvelgdamos į bylos esmę, visų pirma į jos sudėtingumą ir skubumą, gali svarstyti galimybę prašyti Eurojusto arba ETT pagalbos. Teoriškai jie gali suteikti skirtingas, bet viena kitą papildančias pagalbos priemones. ETT kontaktinių asmenų paprastai prašoma suteikti pagalbą, kad būtų palengvinta bei supaprastinta komunikacija ir gauta sprendimui priimti būtina informacija, tuo tarpu skubių ir sudėtingesnių bylų, susijusių su sunkia nusikalstama veika, arba kai byloje dalyvauja daugiau valstybių narių atveju – bendradarbiavimo palengvinimo tikslais gali būti kreipiamasi į Eurojusto nacionalinį narį.

Tačiau ne visada lengva aiškiai atskirti atitinkamus vaidmenis. Praktiškai valstybių narių institucijos prašo Eurojusto arba nacionalinių ETT kontaktinių asmenų pagalbos tais atvejais, kai užmegzti kontaktus yra sudėtinga arba problemiška, be kita ko, dėl kalbinių priežasčių, arba kai kyla problemų siekiant gauti papildomos informacijos ar dokumentų iš išduodančiosios valstybės.

Kalbant visų pirma apie Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR, tiek Eurojustas, tiek ETT laikomi naudingais kanalais, nes per juos galima veiksmingai ir greitai susisiekti su EAO išduodančiąja institucija. Galutinių terminų laikymasis taip pat dažnai užtikrinamas būtent dėl to, kad gaunama ETT kontaktinių asmenų, o skubiais ar sudėtingesniais atvejais – Eurojusto nacionalinio biuro pagalba.

Kalbant apie EAO, Eurojusto kanalais naudojamosi siekiant greitai išspręsti problemas, pvz., sunkumus, susijusius su prašymo vykdymu, arba kai konkuruojančius prašymus dėl to paties prašomo perduoti asmens yra pateikusių kelių valstybių narių teisminės institucijos (Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 16 straipsnis). Eurojusto įtraukimas nėra pareiga, tačiau tai yra viena iš galimybių vykdančiai institucijai greitai gauti suderintų ir informacija pagrįstų patarimų, kaip turėtų būti vykdomi konkuruojantys EAO, atsižvelgiant į visus atitinkamus aspektus. Daugelyje ataskaitų ekspertai pabrėžė, koks naudingas tokiais atvejais galėtų būti Eurojustas, pasinaudojant esamomis Eurojusto sprendimų dėl konkuruojančių perdavimo ir ekstradicijos prašymų priėmimo gairėmis (peržiūrotomis 2019 m.) ir galimybe per ribotą laikotarpį pasiekti susitarimą, priimtina visiems suinteresuotiesiems subjektams. Daugelyje valstybių narių ši galimybė į nacionalinę teisę neįtraukta arba praktikoje taikoma labai retai. Keliose ataskaitose pateikiamos rekomendacijos, kaip dažniau įtraukti Eurojustą į su konkuruojančiais EAO susijusius atvejus.

Eurojustas taip pat gali būti labai naudingas, kai reikia išspręsti problemas, kurių kyla, kai EAO yra susijęs su kitomis tarpusavio pripažinimo priemonėmis, pvz., su ETO, kuris turi būti vykdomas lygiagrečiai ar iškart po prašomo perduoti asmens sulaikymo, arba tuo pačiu metu, kadangi už šias atskiras priemones atsakingos kompetentingos institucijos gali būti skirtingos.

Eurojusto dalyvavimas su EAO susijusiame procese taip pat svarbus tais atvejais, kai išimtinėmis aplinkybėmis, dėl kurių gali būti vėluojama vykdyti EAO, teisminė institucija pagal Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 17 straipsnio 7 dalį turi apie tai pranešti Eurojustui, nurodydama vėlavimo priežastis. Kai kuriose ataskaitose taip pat pabrėžta Eurojusto organizuojamų koordinavimo susitikimų pridėtinė vertė, ypač tais atvejais, kai taikomos skirtingos ES teisinės priemonės, ir veiklos koordinavimo centrų pridėtinė vertė, kai EAO ir kitos priemonės turi būti vykdomos tuo pačiu metu keliose valstybėse narėse.

Užklausos, kuriomis siekiama identifikuoti kitų valstybių narių kompetentingas institucijas, daugiausia teikiamos per ETT, pvz., padedant ETT kontaktiniais asmenimis paskirtiems ekspertams arba Eurojustui. Paaaiškėjo, kad praktikoje naudinga kreiptis į ETT kontaktinius asmenis arba Eurojustą, ypač skubiais atvejais, kai informacijos gavimo iš vykdančiosios institucijos procesas yra vilkinamas arba jei pateiktos informacijos nepakanka, kad būtų galima gauti pagalbą teikiant papildomas užklausas arba paspartinti atvejo nagrinėjimą.

Specialistai labai vertina bendradarbiavimą per ETT, nes ETT kontaktiniai asmenys paprastai gali patarti savo kolegoms EAO bylų nagrinėjimo klausimais ir kitiems specialistams išplatinti visą aktualią informaciją, įskaitant informaciją apie naujausius ESTT sprendimus. Keliose ataskaitose vertinimo grupės pabrėžė Eurojusto atliktos ESTT praktikos EAO srityje apžvalgos ir kitų Eurojusto produktų naudingumą.

Daugelyje valstybių narių magistratai žino apie ETT interneto svetainę ir internetinius išteklius, juos reguliariai naudoja ir laiko juos itin praktiškais bei būtinomis priemonėmis, padedančiomis veiksmingai ir lengvai parengti tiek prašymus, tiek atsakymus. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse specialistai apie ETT priemones žino nepakankamai ir nepakankamai jomis naudojasi, todėl reikia didinti informuotumą apie priemones, kurios gali palengvinti tarpvalstybinį teisminį bendradarbiavimą.

Dažniausiai naudojama ir svarbiausia laikoma ETT priemonė yra ETT teisminis atlasas, kuris padeda identifikuoti kompetentingas institucijas. Tačiau devintojo tarpusavio vertinimo etapo kontekste pabrėžta, kad ETT teisminiame atlase pateikti kontaktiniai duomenys kartais yra pasenę arba neišsamūs ir jame nurodyti ne visų valstybių narių teisminių institucijų el. pašto adresai. Todėl pabrėžta, kad Teismo atlaso platformoje pateikta informacija turėtų būti atnaujinama visų valstybių narių atveju. ETT taip pat turi saugią telekomunikacijų sistemą, kuri gali būti naudojama baudžiamosiose bylose, be kita ko, Europos arešto orderių perdavimui. Vienoje ataskaitoje rekomenduota, kad šablonai, naudojami įgyvendinant teismo bendradarbiavimo teises priemones, galėtų būti išversti į visas ES kalbas ir paskelbti ETT interneto svetainėje (kaip yra EAO atveju).

Kitos ETT priemonės yra šios:

- Belgijos duomenų kortelės („Fiches Belges“), kuriose pateikiama praktinė informacija apie konkrečias priemones, kurias aprėpia teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose;
- Teisminė biblioteka, kuri suteikia galimybę specialistams patikrinti įvairių teisinių priemonių įgyvendinimo padėtį ir valstybių narių dėl jų padarytus pareiškimus;
- Kompendumas, kuris teikia paramą rengiant teismo bendradarbiavimo prašymus;
- ataskaita „Kalinimo už nusikalstamas veikas sąlygos Europos Sąjungoje: taisyklės ir realybė“ („Criminal detention conditions in the European Union: rules and reality“), kurioje išdėstyti pasirinkti būtiniausi kalinimo už nusikalstamas veikas standartai tarptautiniu ir Europos lygmenimis, pavyzdžiui, patalpų dydis, sanitarinės sąlygos (galimybė naudotis tualetu ir dušu), sulaikytųjų pasivaikščiojimo lauke trukmė ir pan., ir įvairių Europos institucijų ataskaitos dėl šių sąlygų.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės raginamos didinti informuotumą apie Eurojustą ir ETT bei jų siūlomas priemones ir skatinti jais naudotis, atsižvelgiant į pridėtinę vertę, kurią jie gali suteikti įveikiant sunkumus, susijusius su ES tarpusavio pripažinimo priemonių taikymu, ir apskritai raginamos didinti teismo bendradarbiavimo su kitomis ES valstybėmis narėmis veiksmingumą.*

ETT prašoma, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, užtikrinti, kad būtų reguliariai atnaujinama jo interneto svetainė, nes ji yra esminis ir vertingas centrinis išteklius, visų pirma, nuolat atnaujinti valstybių narių teisminių institucijų kontaktinius duomenis ir Teismo atlaso kontaktinių duomenų skirsnį, kad valstybių narių specialistai galėtų lengvai identifikuoti kitų valstybių narių kompetentingas institucijas tarpvalstybinėse bylose, susijusiose su ES tarpusavio pripažinimo priemonėmis.

7.6. Mokymas

Dauguma valstybių narių turi gana išsamias ir gerai organizuotas specialistų mokymo sistemas teismo bendradarbiavimo srityje; kai kurios valstybės narės visapusiškai naudoja naujoms ir šiuolaikinėms IT priemonėms, kad pasiūlytų e. mokymosi kursų. Vis dėlto atrodo, jog reikia dėti papildomų pastangų, kad būtų užtikrintas nuolatinis magistratų mokymas (visais jų karjeros etapais) apie visas tarpusavio pripažinimo priemones, įtrauktas į šį vertinimo etapą, kaip nurodyta toliau.

Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl EAO egzistuoja jau seniai ir specialistams visoje ES jau daugmaž tapo kasdiene priemone. Pamatinis sprendimas 2008/909/TVR dėl laisvės atėmimo bausmių perdavimo taip pat yra pakankamai gerai žinomas ir taikomas. Tačiau specialistams trūksta žinių ir patirties, susijusių su pamatiniais sprendimais dėl lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių sankcijų (2008/947/TVR) ir dėl Europos teisminės priežiūros orderio (ESO) (2009/829/TVR), o tai trukdo šias priemones taikyti dažniau.

Šio vertinimo etapo metu nustatyta, kad daugumoje valstybių narių mokymo veikla, susijusi su Pagrindų sprendimu 2002/584/TVR, rengiama reguliariai, o mokymai, susiję su Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR, rengiami dažnai, bet nesistemiškai. Tačiau mokymai, susiję su pamatiniais sprendimais 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR, rengiami retai, išskyrus kelias *ad hoc* iniciatyvas kai kuriose valstybėse narėse.

Tai akivaizdžiai rodo, kad yra ką tobulinti plečiant teisėjų, prokurorų, advokatų ir kitų darbuotojų, dalyvaujančių taikant visas į šį vertinimo etapą įtrauktas tarpusavio pripažinimo priemones, mokymo veiklą, nes taip būtų skatinamas šių priemonių naudojimas, didinamas informuotumas apie jas ir suteikiama daugiau galimybių dalytis praktine patirtimi ir aktualiais teismų praktikos pokyčiais. Šio vertinimo etapo kontekste buvo ne kartą rekomenduota reguliariai rengti tiek nacionalinio, tiek ES lygmens specializuotus mokymus, susijusius su visomis pirmiau nurodytomis teisinėmis priemonėmis, skirtus visoms jas įgyvendinant dalyvaujančioms institucijoms.

Tai ypač reikia daryti mažiau žinomų pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR atveju. Buvo nustatyta ir viena iš pagrindinių kliūčių, trukdančių plačiai taikyti šiuos pamatinius sprendimus – specializuotų mokymų trūkumas. Kad būtų galima išnaudoti visą šių pamatinių sprendimų potencialą, svarbu didinti specialistų informuotumą apie šiuos pamatinius sprendimus ir gilinti jų žinias apie juos.

Kelios vertinimo grupės ir daug specialistų iš įvertintų valstybių narių pabrėžė, jog akivaizdu, kad reikia reguliariai rengti mokymus, susijusius su pamatiniais sprendimais 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR, į juos kviečiant visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, kad jie sužinotų apie šių tarpusavio pripažinimo priemonių tikslus ir teikiamas galimybes. Be to, buvo pabrėžta, kad būtų naudinga parengti su šiais pamatiniais sprendimais susijusias gaires ar vadovus.

Šiame vertinimo etape paaiškėjo, kad daugumoje valstybių narių advokatų mokymo programos, susijusios su visais pirmiau nurodytais pamatiniais sprendimais, yra nepakankamos arba jų nėra. Nėra advokatų, kurie specializuotųsi ES tarpusavio pripažinimo priemonių srityje, todėl akivaizdu, kad reikia skatinti advokatų žinių apie šias priemones atnaujinimo būdus, kad jie galėtų savo klientams teikti kokybiškus patarimus šioje srityje.

Tam tikrose ataskaitose pasiūlyta organizuoti bendrus teisėjų, prokurorų, advokatų ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų mokymus siekiant dalytis patirtimi ir spręsti praktinius klausimus. Kalbant apie Pamatinį sprendimą 2008/947/TVR, į tokius bendrus mokymus būtų naudinga įtraukti probacijos ir kalėjimų darbuotojus.

Kelios valstybės narės surengė bendrus mokymus su kaimyninėmis šalimis; ekspertų grupių nuomone, tai padeda spręsti praktines problemas, geriau suprasti teismų sistemų skirtumus ir stiprinti tarpusavio pasitikėjimą.

Teisėjai ir prokurorai taip pat gali dalyvauti ES lygmens mokymo renginiuose ES tarpusavio pripažinimo priemonių tema, kuriuos rengia atitinkamos institucijos, pavyzdžiui, Europos teisėjų mokymo tinklas (ETMT) ir Europos teisės akademija (ERA). Kitos ES masto mokymo galimybės – tai galimybės, kurias siūlo Baudžiamosios justicijos mokslinių tyrimų ir plėtros asociacija (ACJRD), taip pat Eurojusto arba ETT organizuojami mokymai ir seminarai.

Advokatai taip pat gali dalyvauti ES lygmeniu organizuojamuose mokymo renginiuose tiek, kiek jie jiems yra žinomi ir prieinami, t. y. ERA siūlomose mokymo programose, nes ETMT programos skirtos tik teisminės tarnybos nariams.

Tačiau vertinimo metu šios mokymo ES lygmeniu galimybės neapėmė visų ES tarpusavio pripažinimo priemonių, kurioms šis tarpusavio vertinimo etapas buvo taikomas, visų pirma jos neapėmė pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR; be to, ne visos valstybės narės jomis visapusiškai pasinaudojo.

Vis dėlto, kaip nurodyta kai kuriose ataskaitose, ES mokymo programos turi ypatingų privalumų, kurie neapsiriboja tik informuotumo didinimu ir žinių apie praktinį ES priemonių taikymą perdavimu, nes jos suteikia puikią progą specialistams dalyvauti tinklaveikos veikloje ir dalytis patirtimi su kolegomis iš kitų valstybių narių. Šiuo požiūriu keliose vertinimo ataskaitose taip pat nurodyta mokymo ES lygmeniu svarba, ypač pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR srityje.

Be to, yra projektų ir iniciatyvų, kuriais siekiama stiprinti teisminį bendradarbiavimą ES lygmeniu. Platformoje *f* „CrossJustice“ teikiama teisinės informacijos paslauga, kuri visų pirma skirta praktikuojantiems teisininkams (teisėjams, prokurorams, tyrimą atliekantiems magistratams ir advokatams), tačiau ji yra prieinama ir teisės studentams, NVO ir visiems ES piliečiams; tikimasi, kad ji apims ir valstybių narių bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose mechanizmus, įskaitant EAO.

Kalbant apie pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR, Europos probacijos konfederacija (CEP, www.cep-probation.org) turi šiems pamatiniams sprendimams skirtą atvirą ekspertų tinklo grupę. Ekspertai dalijasi kompetencija, patirtimi bei žiniomis ir skatina probacijos tarnybas ir specialistus naudotis šiais pamatiniais sprendimais. Pagal Europos Komisijos teisingumo programą finansuojamame PONT projekte numatyta įvairių nemokamų internetinių mokymo kursų dėl pamatinių sprendimų 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR taikymo, reikiamų dokumentų rengimo ir adaptacijos bei perdavimo procesų valdymo.

Kelių valstybių narių specialistai pabrėžė, kad, atsižvelgiant į tai, kad pamatiniai sprendimai 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR nėra dažnai taikomi ir todėl turima nedaug su jais susijusios patirties, svarbus informacijos šaltinis būtų ES vadovai, kuriuose būtų pateiktos šių pamatinių sprendimų gairės; tie vadovai galėtų būti panašūs į tuos, kurie jau egzistuoja Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir Pamatinio sprendimo 2008/909/TVR atveju.

Kelios valstybės narės žino apie Europos kalėjimų ir pataisos tarnybų organizacijos („EuroPris“) atliekamą darbą ir dalyvauja jos veikloje, visų pirma kiek tai susiję su Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR, ir šiek tiek mažiau – apie CEP darbą, kiek tai susiję su Pamatiniu sprendimu 2008/947/TVR. „EuroPris“ ir CEP susitikimų rezultatus valstybėse narėse paprastai platina juose dalyvavę specialistai.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybės narės raginamos rengti reguliarius ir sistemingus specializuotus mokymus Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir pamatinių sprendimų 2008/909/TVR, 2008/947/TVR bei 2009/829/TVR ir susijusios ESTT jurisprudencijos klausimais, skirtus visiems su jų taikymu susijusiems specialistams, įskaitant bendrus mokymus teisėjams bei prokurorams ir, jei įmanoma, pagal nacionalinę teisę atsižvelgiant į teisininko profesijų nepriklausomumą – advokatams ir kitiems atitinkamiems darbuotojams.*
- *Valstybės narės raginamos skatinti specialistus, dirbančius su pirmiau nurodytomis ES tarpusavio pripažinimo priemonėmis, dalyvauti ES lygmeniu rengiamoje mokymo veikloje, kad būtų padidintos galimybės gilinti žinias ir dalytis tokio pobūdžio mokymų metu įgyta patirtimi.*
- *ETMT raginamas dėti daugiau pastangų, kad būtų rengiami specialistų mokymai apie ES tarpusavio pripažinimo priemones, įskaitant pamatinius sprendimus dėl lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių sankcijų (2008/947/TVR) ir dėl Europos teisminės priežiūros orderio (ESO) (2009/829/TVR), ir užtikrinti didesnę savo mokymų programos matomumą.*

7.7. Statistiniai duomenys

Šio vertinimo etapo kontekste beveik visose valstybėse narėse nustatyta bendra problema yra tai, kad trūksta patikimų ir išsamių statistinių duomenų, kurie būtų reguliariai renkami apie siunčiamus ir gaunamus prašymus dėl visų keturių į šį vertinimo etapą įtrauktų tarpusavio pripažinimo priemonių.

Kiti iššūkiai – duomenų agregavimas ir rinkimas bei statistinių duomenų tvarkymas centriniu lygmeniu. Šie trūkumai ir spragos yra dar rimtesni valstybėse narėse, kuriose įdiegtos decentralizuotos sistemos – joms kyla daugiau sunkumų, nes duomenys renkami ne iš vienos institucijos, o iš įvairių institucijų skirtingais lygmenimis.

Tik kelios valstybės narės metinius statistinius duomenis apie pirmiau nurodytas teises priemones renka centriniu lygmeniu; duomenys paprastai renkami ir tvarkomi rankiniu būdu, todėl nėra jokių skaitmeninių įrašų apie susijusias bylas. Be to, informacijos rinkimas ir tvarkymas rankiniu būdu užima daug laiko, o rezultatai, renkant ir tvarkant informaciją rankiniu būdu, gali būti netikslūs ir fragmentiški.

Vienoje valstybėje narėje už statistinių duomenų rinkimą yra atsakinga Teisingumo ministerija, o teisėjai, teismai ir prokurorai, atsakingi už sprendimų perdavimą ar vykdymą remiantis tarpusavio pripažinimo priemonėmis, privalo kiekvieno sprendimo kopiją nusiųsti Teisingumo ministerijai. Vertinimo grupė tai įvardijo kaip gerąją praktiką.

Daugumos valstybių narių institucijos atitinkamoms vertinimo grupėms galėjo pateikti bendrus duomenis, pvz., su įvairiomis priemonėmis susijusių išduotų arba įvykdytų priemonių skaičių, tačiau jos tokius duomenis renka nesistemiškai ir dažai negalėjo pateikti išsamesnių statistinių duomenų.

Visos valstybės narės renka statistinius duomenis apie EAO, nes jos privalo juos pateikti Europos Komisijai. Tačiau tokiuose statistiniuose duomenyse paprastai pateikiamas tik gautų ir įvykdytų EAO skaičius; išsamesnės informacijos apie laiko terminus, atsisakymo vykdyti pagrindus arba procedūros trukmę paprastai nepateikiama.

Tam tikros valstybės narės renka ir kaupia statistinius duomenis, susijusius su Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR, tačiau, išskyrus kelias išimtis, paprastai neturi išsamios informacijos apie procedūrų rezultatus (apie tai, kiek prašymų buvo patenkinta ir kiek buvo atsisakyta vykdyti). Kalbant apie pamatinius sprendimus 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR, dauguma valstybių narių užregistruotų statistinių duomenų neturi.

Devintojo tarpusavio vertinimo etapo metu pabrėžta, kad gerai veikianti ir visapusiška statistikos sistema leistų susidaryti geresnį vaizdą apie įvairių pamatinių (pagrindų) sprendimų naudojimą, sudarytų sąlygas stebėti ir analizuoti jų taikymą, sunkumus, su kuriais susiduriama, ir atsisakymų vykdyti priežastis, siekiant pateikti tikslesnes gaires dėl jų taikymo ir politikos bei darbo metodų pritaikymo. Tokia statistikos sistema galėtų padidinti teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo priemonių veiksmingumą.

Be to, pastebėta, kad kompiuterinių įrašų nebuvimas gali lemti netinkamus tolesnius veiksmus. Šiuo metu tik kelios valstybės narės statistikos tikslais naudoja elektronines priemones. Kelios valstybės narės turi bylų valdymo sistemas, kurios, jei būtų derinamos su kitomis duomenų rinkimo sistemomis arba toliau plėtojamos, galėtų padėti geriau taikyti pamatinius (pagrindų) sprendimus, kuriuos apima šis tarpusavio vertinimo etapas.

Kaip nurodyta vienoje ataskaitoje, automatizuotos sistemos galėtų padėti susidaryti tikslų vaizdą apie su laisvės atėmimo bausmėmis susijusių tarpusavio pripažinimo priemonių naudojimą, proceso trukmę, pagrindinius atsisakymo pripažinti bausmę pagrindus ir t. t., taip pat valdyti tolesnius veiksmus, susijusius su vykdančiosioms valstybėms narėms išsiųstais prašymais.

Vienoje valstybėje narėje vykdomas su EAO susijęs projektas, kurį prireikus atitinkamai pritaikius, būtų galima laikyti atspirties tašku siekiant centralizuoti statistinių duomenų apie kitas tarpusavio pripažinimo priemones, kurioms taikomas šis vertinimas, rinkimą. Kitoje valstybėje narėje taip pat taikoma suskirstytų EAO duomenų rinkimo tvarka, kad artimiausioje ateityje būtų galima pateikti su EAO bylomis susijusius statistinius rodiklius.

REKOMENDACIJOS

- *Valstybėms narėms rekomenduojama sukurti veiksmingą ir patikimą statistinių duomenų apie Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ir pamatinių sprendimų 2008/909/TVR, 2008/947/TVR ir 2009/829/TVR naudojimą rinkimo sistemą, siekiant palengvinti šių sprendimų taikymo analizę ir atitinkamai pritaikyti politiką bei darbo metodus. Jos raginamos apsvarstyti galimybę šiuo tikslu naudoti elektronines priemones, kad visos kompetentingos institucijos sutaupyty laiko ir būtų galima susidaryti geresnį vaizdą apie pirmiau nurodytų teisinių priemonių naudojimą.*
-